Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«Свет» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дениз ● ШОАТТА, 22 НОЯБРЬ, 1980 ШУ. ● № 140 (6270). ● Мах 2 кепиг.

КПСС XXVI съезда накъадолхаш

Техника кийча хилийта!

НАЬСАРХОША ДlАДОЛАДАЬ ГlУЛАКХ ХЬАЛ А ЛАЬЦА ЮРТАРЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ ЯХЬ ЯРЖАШ ЛАТТ РЕСПУБЛИКЕ 1981 ШЕРА КХАШКА ДЕРГДОЛЧА БАЛХАШТА ЮРТБОАХАМА МАШИНАШ ТlЕХДИКА КИИЧЪЯР ДУХЬА.

КПСС XXVI съезда баха ма боаггlара накъабиха кийчлуш, Назрановски района механизаторашен инженерно-техническии болхлошек доккхагlдола социалистически декхараш тlанийцад 1981 шерарча кхашкарча балхашта юртбоахамен хий деттен машинаш кийчъяра.

Трактораштен автомобилаштен ремонт яра йиълагlча квартала план 20 декабрь хьатlаотташ кхоачашъе. хlаьта цу машинашта ремонт яра хьалхарча квартала план 23 февраль, партийни съезд хьаелла дк хьатlанхоачаш чаккхъякхка лаьрхlад совхозий, «Сельхозтехникен» «Сельхозхимин» яхача районни объдинеией къахьегамхоша.

1981 шера цхьоалагlа инарь хьатlакховчаш тlехдика кийчъе лаьрхlад лаьтта оахеи хlамаш дlаюви машинаш, 85 процентал кlезигагlа йоацаш трактораш, 80 процент грузовой автомашинаш, 70 процент ялаташ чуэца комбайнаш, хий дехкен доакъар кийчдуи техника.

1 апрель хьатlанхоачаш кийчъяь лха лаьрхlад доакъар кийчдеча техника еррига насосни станцеш, баьций хьоар кийчду агрегаташ; 15 июль хьатlанхачалехьа кийчъяь лха лаьрхlад свеклаш хьаоахиа машинаш, свеклаш чуэцен хьажкlаш чуэцен комбайнаш, коартолаш хьаоахка машинаш.

Наьсархоша декхар тlанийцад ремонт яра прогрессивни методаш юкъехкахьа, ремонтни балхаш дикагlа хилийтар духьа хlара операцена тlахьожам лоаттабе машинно-тракторни паркана хаддавза тохкам бе.

Совхозашка тоадергда машинни ковнаш, бригадни станаш, ГОСТо дlадехарашка хьежжа дlаоттаергья техника lаьна лоаттве.

Фермашка бокъонца тоае лаьрхlад доакъар кийчду цехаш, доакъар дехки, кхо арахухьа машинаши механизмаш механизаце кхыйола средстваш.

Мастерий-наладчиккий специализированни звеньяша технически гlулакх делга вlаштlехьдаккха лаьрхlад машинно-тракторни паркана хий дехкача совхозни техникаиен, «Назрановский» совхозе — «Сельхозтехника» районни объединене деакъа а лоацаш. Бизза пайда эцаргба районе йолаш йолча автопередвижной мастерсиеш автозаправочни агрегатехи.

Декхарашта юкъедихьад техникана гlулакх дара эша кадраш кийчъелга — 120 сегал кlезигагlа йоацаш. Цул совгlа, шоай тоаэал лакхъергья 30 механизаторо. Цу гlулакхо lалашдергда лаьтта оахача агрегаташек догlаш хьисапе хий деттача машинашен шин сменагlа болх белге. Берригача механизаторашта юха а вутеcтаце а лаьрхlад.

Цу дерригача хlамаша дикка тоадергда машинно-тракторни паркех пайда эцилга. Машиний балха овсарле 1981 шера 5 процент лакхъе, царна ремонт ярген технически гlулакх дарген дlадодар — 4 процент лохде. 3 процентал кlезигагlа доацаш дизельни доагор кходе лаьрхlад. Дlакъайлача хьисапагlа оргъя тракторашта, комбайнашта, автомашинашта заправка.

* * *

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совето, назрановски механизаторий инициатива къоабал а я, юртбоахаме ведомствашта, горисполкомашта райисполкомашта декхарийла яьй 1981 шера кхашка дергдолча балхашта техника шии хамнохьа тlехдикен кийчъелга lалашдер духьа массе метта социалистически яхь йоаржаяре да дезар де.

Дерригача боахамашта механизаторски кадраш кийчъелга вlаштlехьдаккха догlа техника шин сменагlа боли белга lалашдера, колхозийи совхозийи болхлой lомабе беза лакха хьуакъам кхебара хьалза летта приемаш чакхъяза, кийи а я, чакхъяза езе хий деакача лаьттаек пайда дикагlа эцаре тlеерзаь мероприятеш.

Яхь дlайолаяьраш болча

Фоторепортаж

КПСС XXVI съезда — 26 хьинарерча къахьегама кlирала инициатива вай республикерча промышленни предприятешта юкъе эггара хьалхарчарца дlайолаяьраь я «Оргтехника» яхача производственни объединенена чуlоагlача Грозненски «Электроприбор» завода коллектив. Доккхий декхараш тlанийцар коммунистий форумна къахьегамен совгlат кийчдара. Уж декхараш хана хьалха кхоачашдаре «Хlара балха дениа — дикала Знак!» яхача девизагlа шерра социалистически яхь йоаржаьча завода болхлоша доггlоздоаха толамаш доах. Валови продукци арахецарен из маьхала лакхарен иттлагlча пятилетка план цо кхоачашъяь шин бутт гаргга ха я. Хlанзалехьа тlайоагlача пхьайтталагlча пятилетка чотагlа цо маьхала яьнккхай бlаьш эзараш соммий маьха тайп-тайпара продукци.

Итт бетта республикерча промышленни предприятешта дахьача къахьегама толаммий итогаш йича ахьех хьалхара моттиг а хьожаеш, цунна елар КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара мара тела Цlе байракх.

Завода пхелагlча цехе дика вовзаш ва Къахьегама Цlеча байракха орден лелаеш вола слесарий-сборщиккий бригадир, коммунистически къахьегама ударник Рубанов Владимир Георгиевич. Иттлагlча пятилетка задани кхоачашъярах эггара хьалхарчара рапорт дешабех а цо кулгалдеш йола бригада. Цо арахецача продукцех дукхагlьяр паччахьалкхен дикала Знак йолаш я. Хlаьта бригадера дукхагlбараш шоай хамагlа а долаш продукци кийчъе бокъо ена ба. Царех ва кагирхой хьатамча слесарь-сборщик Кайсаров Руслан.

Массехк бутт бизаб мастер Арабаджиев Степан Ивановича кулгалдеча электронно-монтажни участка коллективо иттлагlча пятилетка задани кхоачашъяь. Шоай декхараш кхоачашдаь баьчнарган лархlап участка болхлоша. Цо кийчъеча продукцега хьежжа мара хила йиш яц заводе хьеш йола электрографически машинаш. Цига дlаелча юха ца ерзаеш дlайохийт из еррига продукци. Из тоам бовккача доккха дакъа лаьцад йоккха опыт йолча электромонтажница, къахьегама ветерана Редькина Вера Ивановнас, ОТК контролера Калмыкова Лилия Петровнас, кхычар.

Пхе шере план ханал дукха хьалха кхоачашъярах «Иттлагlча пятилетка ударник» аха сийлен цlи ена итташ болхлой ба заводе. Царех вlаьккхай токарь, коммунистически къахьегама ударника Татосов Юрий Владимировича. Пхе шера план ханал дукха хьалха кхоачашъяь а яь, хlанз тlадоагlача шера шоллагlча ах шера чотагlа къахьегаш ва из. КПСС XXVI съезд хьаеллачи денга кхачалехьа цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъе лерхl цо.

СУРТАШ ТlА: электрографически аппараташ вlашагlйохкаш ба слесараш-сборщикаш В. Рубанови Р. Кайсарови; шоллагlча сурта тlа: мастер С. Арабаджиев, контролер Л. Калмыкова, электромонтажница В. Редькина; кхоалагlча сурта тlа токарь Ю. Татосов.

И. ПЛИЕВА суртащ.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА УЙЛА ЕШ

«Предгорный» яхача шалински совхоза механизатораша гурахьа дуача на бола ялаташ хьувкъаду шерра-шера. Кхы юкъагlдиса хlама хилазар пятилетка чакхйоалача шера а. хаотта ма хьалашка диллача аьттув болаш хиннад ала йиш йола из деце а. 800 гектарах хlаране тlара укхаза гуьдаьд 26 центнер гаргга кlа.

«Комбайн кхай тlара аралларца нохарга боал тассийта» яхачи принципагlа болх а беш, предгорненцаша мукъадаьнича кхашка цу сахьате тlалаьхнар лаьтта оаха агрегаташ. Цунна керте эттар опыт йола механизатор Витерханов Султан.

Бокъонца йола социалистически яхь яьржай механизатораштa юкъе. Хlара 3 ди массаза доал царех хьалхалаттaраштa поощрени йора моральни синна, аьттa материальни а. Къахьегама яхье вонхарчул дукхагlа нoталоиаш йоахар Шабаев Хозас, Чимкаев lабдуллес, Абаев Ахьмада. Цар шоай смении нормаш, массаза а яхар мо, 150 — 180 процент кхоачашйора. Царел тlехьа ца бусаш къахьегар лаьтта оахараша Эльбуздукаев Шамсе, Рамазанов Хьусейна, Эльмурзаев Бадрудде. Цхьабакъда, массанечул а дикагlа къахьегар звеньевои Витерханов Султана ше.

Лаьтта оахача отряда болх ниса вlаштlехьбаккхар, хьалха латтараштa йоагl йоагlача тайпара моральнии материальнии поощрени яр бахьан долаш гурахьа ялаташ дlаде лаьрхlа хинна дерригa лаьтта эггара дикагlа йолча хана аьха баьлар предгорненцаш. Хlара гектарагa кхаьчар лаьттан беркат совдоаккхаш йола шортта витаминаш — 7 центнер минеральни удобренеш.

150 совгlча гектара тlа лаьттах, тlоадал чуйолийташ хий диллар совхоза хий декхараша Самбиев Салмана, Улубаев Ширане, Эдилов Хизара, Элибаев Моцус, кхычар.

Ипатовский метод шерра юкъеяхьар бахьан долаш совхозни механизаторашa кхаь агрегатаца геттара лоацча хана — 7—8 балха дийнахьа — дlадийна даьхар гурахьа дув ялаташ 550 гектара тlа. Дика тоадаьчеи шаьрдаьчеи лаьтта доагlача боараме кlоарга дижар фу. Цунца цхьана кхашка тайсар минеральни удобренеш.

Ялаташ дlадувча белгалваьлар говза механизатор, Къахьегама Цlеча Байракха ордена кавалер коммунист Исмаилов Мовлди. Оттаьча нормагlа 13,5 гектара дlаде дезаш дола ялаташ цо хlара денна дlадувра 20 гектарагa кхачалка долчк лаьтта. Цунна нийсса къахьегар Катиров Мовлдеи Магомадов Джамухаси. Шишие хьалхавала гlерташ болх боа сельщинаша а: Осмаева Туминас, Байтукаева Деше, Алиева Кхокхас.

ДикагlйoЛча агротехнически ханашка 990 гектара тlа зябь аьха а баьлар предгорненцаш. Укхаза а яхье хьинар чlоагlагlа гайтараш — С. Витерханов, А. Абаев, Х. Шабаев, цар новкъостий.

«Предгорный» совхоз специализированни боахам — дlайийча шер-шера тlаюллачеи дукхача шерашка тlаювлачеи доакъара культурай фу кхедеш а. Уж дlаюв укхаза 500 гектара тlа. Хlара шера шортта фу чуэц совхозо, вай республикерча а кхычахьарча а боахамашка дохк из.

Хоза а хеташ белгалдакха дог доагlа, совхоз СССР-а ВДНХ доакъошхо хилар. «Доакъараш» яхача павильоне хьоиха оттаяь я боахаме хьалкхедаьча иттех тайпарча доакъара культурай образецаш. Хlаьта уж цига хьажа ухачар чlоагlа могаеш а я.

Кхыметтел йокъал лаьттача укх шера а дика толамаш даьхад совхоза механизатораша: планагlа хlара гектара тlара 3 центнер якха лаьрхlа хиначa цар яькхай доакъара культурай гии 5 центнер.

Хlанз, съезда хьалхарча хьинареча къахьегама вахте а этта, фу данкха дlайийначa баьцашта минеральни удобренешца подкормка еш ба механизатораш. Ипатовский методагlа лаьрхlа цу гlулакха вlашагlъелла плодороде отряда керте латт боахаме цlи хеза механизатор, Къахьегама Цlеча Байракхи «Знак Почета» яхачеи ордений кавалер, КПСС член Мусалаев Оалхазар. РУМ-3, РУМ-1 яха йиъ агрегат я болх беш. Хlанзаленa 300 гектара енай хьувкъам лакхбеш йола витаминаш. Хьинаре къахьег механизатораша Абдулкадыров Увайса, Тайсумов Хьамзата, Магомадов Жамухас, къаьстта а отряда начальника Мусалаева ше а.

Кулгаш вlашка а дехка багlац совхоза ремонтникаш а. Цар кхетаду, техника вlаштlехьа хуле, совхоза кхаш леладерий толам барг бола. Цудухьа хьатlадоагlача шера бlаьстаll юхе эшаргйола трактораш тlехьатуеса машинаш кийчъе болабеннаб уж хьалхагlе а. Хlанзале а кийчъяь дlаоттаьй 7 трактор, 16 культиватори сеялкеи, кхыйола инвентарь. Графикал хьалха а бувлаш къахьег ремонтникаша. Эггара дикагlа бу из болх слесараша - наладчикаша Рамазанов Салахьа, Седаев Мосуда, Мусаев Сайпуде, сварщикаша Хасиков Увайса, Хаджимурадов Насруде, кхычар.

А. БАРЗАНУКАЕВ,
«Знамя коммунизма» яхача Шалински районни газета редактора заместитель.

II БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Республика энергетикаша тlанийцача декхарех цхьа пункт а рационализаторски предложенеш производствана юкъеяхьарах 110,5 эзар сома пайда бергба шера аьнна. «Грозэнерго» рационализатораша уж тlехкхоачашдеш да. Иттлагlча пятилетка тlеххьарча шера цар кийч а я, производствана юкъейихьача рационализаторски предложенеша паччахьалкхена шера беш бола пайда 120 эзар сом да.

Рационализаторски балха тlа дикагlйола коллективаш лоархlаш я шоллагlча теплоэлектроцентрала, ремонтно-наладочни предприяте коллективаш. Укхаза творчески билха тlа шоай новкъосташта хьоькхам а телаш къахьег рационализатораша слесараша Н. Ускова, В Железнова, бригадира А. Таaева, мастераша П. Рыже, А. Канарске, инженераша Ю. Сергеева, В. Кондратенкос, В. Матулевича, кхычар.

* * *

КПСС XXVI съезда сийлена накъабохара шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Южэнерготеплоизоляция» яхача комбината Грозненски участка изолировщикаша. 19 ноябре дерригача технико - экономически хьоькхамий цхьайтта бетта план кхоачашъяьй цар. Дукха теплоизоляционни балхаш даьд цар «Грозэнерго» предприятешка.

Яхье хьалха а латташ ба цу участке изолировщикаш Агуева Зура, Савченко Нина, Гайрбекова Малика, Литвинова Галина, Асуева Жанару, кхыбараш. Цар хlара сменагlа нормаш 120—130 процент кхоачашъю.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

КЪАХЬЕГАМА ГlУЛАКХИЙ ЭСТАФЕТА

Иттазлагlа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета шоллагlа сесси

«Пятилеткана — ударни финиш. КПСС XXVI съезда даха ма доаггlара накъагlоргда!» Дерригача халкъа яхьа йоикха девиз чlоагlа хьаллаьцар Российски Федераце къахьегамхоша. Цхьайтталагlа пятилетка дlайолалуча шера чу бол уж творчески хьинарах биза, верда нотаонаш яха кийча болаш.

Граждански бехктокхама уйлаица цох дийцар халкъо хержараша иттазлагlа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета шоллагlча сессе трибуна тlара. 20 ноябре йоакхача Кремлевски Дворецe сессе дlахо бихьар ший болх.

Чlоагlа, дlаьхдаь тlоараш деттaш тlанийцар депутаташен хьаьшашек новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Кузнецов, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков.

lуйрийнарча заседане дlахо дийцар республика 1981 шерарча Паччахьалкхен планахи бюджетахи дола дешаш.

Депутаташа къамаьлаш деш белгалдора тlайоагlача пятилетке бергболча берригача практически балха КПСС ЦК октябрьски (1980 ш.) Пленума решенеш. Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл боккха лоархlам болаш долга. Уж исторически документаш миллионаш болча советски наха практически балха хьадда программа, дог урзоттаду хьаст хинна дlаэттад.

Критически замечанеш йир общественни производства эффективности балха дикали айяра чотагlа экономика дегlайоалаяра торонех биза пайда ца эцачарна, кхоачамбоацараш дlададхара хьадда накъеш белгалдир.

Депутаташа предложени йоалайир 1981 шера плани бюджети чlоагlъе аьнна.

Пренешка къамаьлаш дир депутаташа: РСФСР текстильни промышленноста министра А. М. Парамоновa, Башкирски АССР КПСС Ишимбайски райкома хьалхарча секретара Т. Л. Рахимова, Кировски областа Слободской города № 10 йолча юкъерча школа хьехархочо В. А. Касьянова, Сахалински облисполкома председатела В. А. Захарова, ВАСХНИЛ Сибирски отделение президиума председатела П. Л. Гончарова, СССР езайоккхача индустре предприятеш хьалъеча министерства «Главсредуралстроя» начальника О. Н. Лебова, РСФСР гlишлон материалий промышленноста министра С. Ф. Воспушкина, яздархочо А. В. Калинина, «Грознефть» производственни объединене «Горскнефть» управлене вокхагlча инженера А. И. Щербинина, КПСС Архангельски обкома секретара Ю. Н. Кузнецова, Челябински паччахьалкхен университета ректора С. Е. Матушкина, Кемеровски областа «Ленинскуголь» производственни объединене генеральни директора Т. Е. Гребенщикова, Ярославски облисполкома председатела В. И. Попова.

Тlеххьара дош аьлар РСФСР Министрий Совета председатела заместитела, Российски Федераце Госплана председатела депутата Н. И. Масленникова.

Берригаш раьза а болаш тlаэц 1981 шера РСФСР экономически социальни дегlайоалаяра Паччахьалкхен планах дола Закон, 1980 шера республика экономически социальни дегlайоалаяра Паччахьалкхен план кхоачашъяра лелабах бола социям.

Цул тlехьагlа тlеххьара дош аьлар РСФСР финансий министра депутата А. А. Бобровникова.

Сесси берригаш раьза а болаш тlанийцар 1981 шера йолча Паччахьалкхен бюджетах дола Закон. Массезарча комиссеша даь тоадараш чоте а ийна доходаши расходаши чlоагlъяьй 73.106.337 эзар сома. Тlаьц 1979 шерара РСФСР Паччахьалкхен бюджет чlоагlъярах бола социям.

Сайрейнарча заседане РСФСР халкъа депутатий краевой, областной Советах долча Закона проектах, РСФСР автономни округех долча РСФСР Закона проектах къамаьл дир РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела М. А. Ясново.

Цул тlехьагlа пренешка къамаьлаш дир депутаташа: КПСС Красноярски крайкома секретара Л. Г. Сизова, Саратовски облисполкома председатела Н. С. Александрова, Тюменски областа халкъа депутатий Ханты-Мансийски автономни округа исполкома председатела А. Г. Григорьевe. Пермски областа «Верхне-муллинский» совхоза директора Г. Н. Нифантова, Белгородски областной Совета исполкома председатела А. Ф. Пономарева.

Депутаташа берригаш раьза а болаш тlанийцар РСФСР халкъа депутатий краевой, областной Советахи РСФСР автономни округехи дола законаш. Тlаьц РСФСР халкъа депутатий краевой, областной Советах дола РСФСР Закон, РСФСР автономни округех дола Закон юкъедоаладара порядках бола РСФСР Лакхехьарча Совета социям.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чlоагlдарах доклад йир республика Лакхехьарча Совета Президиума секретара Х. П. Нешкова, Лакхехьарча Совето тlанийцар доагllаш дола законаш.

Цу тlехьа ший болх чакхбаьккхар иттазлагlа хержача РСФСР Лакхехьарчи Совета шоллагlча сессе.

(ТАСС).

Дика хоамаш

Вай республикерча меттел мехкарча бурувдеттарашка а дlакховчаши цар чlоагlа хоатташи я Карабулакски химически реагентий заводе арахеца продукци. Бурувдеттараштa лаьрхlа шоаш арахеца тайп-тайпара химически реагенташ ма могга дикагlа хилийтара къовсам лоаттабеш бола предприятера болхлой производства эффективности балха дикали хаддавза лакхъеш хьабоагlа. Ер шу доладелча дена планал совгlа цар маьхала яьнккхай 85 эзар сома маьха продукци, хlаьта заданел совгlа арахийцай 85 эзар сом мах бола химически реагенташ.

Къаьстта дика тоадаьд пятилетка тlеххьарча шера завода коллективо ший технико-экономически хьоькхамаш. Паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахецаш я укхаза «КССБ-4» яха химически продукци. Укх шера лакхерча категорех йола из продукци арахийцай 253 эзар сома маьха. Заданел совгlа продукци маьхала яьнкхарах, зlамигчуи а доккхачуи а кхом барах, арахецача продукцега дlабода мах лохбарах итт бетта планал совгlа паччахьалкхена баь пайда 23 эзар сом ба. Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта план 101,5 процент кхоачаш а яь, соакха цу юкъа хинначул из 1,6 процент лакхъяьй. Дукхьал из лакхъяра чотагlа кийчъяьй планал совгlа арамел хийца валови продукци. Шоай производственни толамаш завода болхлоша хетаду КПСС XXVI съезд хьаеллача дезача деина.

Хьинаре къа а хьегаш, хадданза социалистически яхье хьалха латташ хьайоагlаш хиларца белгалъяьяна я Чеботаев Михаил Борисович керте латтача смена коллектив. Хlара сменагlа нормаш тlехкхоачашъеши шоаш кийчъю продукци тlехдика мара ца хулийташи хиларца белгалбаьна ба пробоотборщица Б. Т. Аушева, электросварщик А. В. Ягодовитин, аппаратчица Т. Н. Тохова, КИП-а слесарь В. Я. Ковилев, кхы дукха бараш а.

* * *

КПСС XXVI съезда сийлена накъабохара «Хlара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагlа шерра социалистически яхь йоаржаьча Грозненски «Трансмаш» завода дукхача болхлоша, бригадаша, цехаша къахьегама толамаш доах пятилетка тlеххьарча шера. Заводерча 160 болхлочо, 14 бригадо, цхьан цеха коллективо хlинналехьа дикка тlехкхоачашъяьй пхе шера план. Шоай производственни хьоькхамаш тlатlа тоа а деш, цхьайтталагlча пятилетка календарагlа продукци арахецаш я Горбатенко Николай Дмитриевича кулгалдеча ремонтно - механически цеха коллективи Халидов Муса, Дударов Адам, Сосуркаев Хумайд керте латтача сварщиккий, слесарий - сборщиккий, грузчиккий бригадаш.

Пятилетка тlеххьарча шера тlанийца социалистически декхараш тlехкхоачашдеш хьайоагlа предприяте коллектив. Цо доахача къахьегама толамашта юкъе диза дакъа лоац лакхе цlераш яьхача а кхыча а коллективаша. Ер шу доладелча дена завода болхлоша планал совгlа маьхала яьнккхай 106 эзар сома маьха продукци, заданел совгlа арахийцай 76 эзар сом мах бола валови продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта задани 3,8 процент тlехкхоачашъяьй цар, хlаьта планагlа лаьрхlачул совгlа паччахьалкхена баь пайда 58 эзар сом ба. Уж бlубенна ба предприяте коллективо пхе шера план ханал хьалха кхоачашъергхилярах.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН ТIЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

Парте аргIанарча XXVI съезда дика къахьегама совгIат кийчдаь накъайода «Грознефть» объединене Арзанов Иван-Сергеевич керте латтача производственни гIулакхаш деча центральни база коллектив.

Вай республикерча, ишта вежарашха йолча Грузински ССР бурувдеттараштa, мехкдаьттахоишта ремонт яь е керда хьаяь цар кийчъяьй 7542 эзар сома мах йолча тайп-тайпара оборудованни металлоконструкцеши. Уж хул нисслагIча пятилетка планагIа лаьрхIачул дуккха а дукхагIа. Цхьоалаг1ча ноябре деиз тIайоагIача пятилетка чотагIа къахьегаш хьайоагIа из. ТIехкхоачашъяьй база болхлоша дерригача технико-экономически хьокхамий итт бетта план а. Къахьегама овсарле лакхъяра план 6,8 процент тIехкхоачашъяьй цар. Ремонтни балхашка дIадодар лохдарах укх шера предприятена 14 эзар сома пайда баьб база коллективо.

Цхьаькха цех, бригада яц базе планови заданеши шоаш тIаийца декхараши тIехкхоачаш ца деш. Царна юкъе а хьалха латташ я коммунист Штонман Аркадий керте латтача цхьоалагIча цеха коллектив. Шоай балха тIа цхьаькха тайпа брак а ца нийсйолийташ, хьинаре къахьегаш хиларца белгалбаьнна ба строгальщикаш Идрисов Хаваш, Екимова Раиса, слесараш Обозин Иван, Прихненко Виктор, токараш Храмов Николай, Ткачев Сергей, аьшкапхьар Марикитантов Владимир, кхыбараш.

А. ТИЩЕНКО.

Харжархой наказашта — дукхагIа терко

Нохч-ГIалгIай АССР Конституце, «Халкъа депутатий городской городерча районий Советех» долча НГIАССР законо дIадехаршна хьежжа райсовета депутаташна харжархоша даь наказаш кхоачашдеш вIаштIехьдаккхаран тIахьожам лоаттабаран хоадам болла болх бу заводской райсовета исполкомо. XVII хержача райсовета депутаташка 53 наказ денпад харжархоша.

ДIахо промышленноста, гIишлошъеча, наьха коммунальни бытовойн хьашташ кхоачашдеча, торговле, юкъарча кхачан предприятейи организацейи, культура, здравоохранене, просвещене учрежденей, провопорядок лораеча органий болх тоабара тIадерзадь да уж наказаш. Райсовета шоллагIа сессе чIоагIйир харжархоштех кхоачашде дезараштех дIайовзийта йолча мероприятей план.

ТIахьожама лаьрхIа юкъ-юкъе райсовета исполком, промышленноста, бытовой гIулакх дара, социалистически законаш нийса кхоачашдара, общественни порядок лорадара, культуранна йола массазара комиссеш, лаьрхIа йола депутатски группаш хьеж харжархой наказаш кхоачашдирца дувзаденнача дешашна. ХIаьта наказаш кхоачашдеча хана тIахьожам лоаттабеш ба дукха депутаташ. Ишта де дезараш дар бахьан долаш укх шера октябрь беттага кхоачашдаьд пхи наказ, кхы а пхиъ хIина кхоачашдеш а да.

Харжархой наказех лоархIам беш района Войковеи Керда Алды яхачех поселкашка хьанийллай общественни порядок лорадра опорни пункташ, Гравиемойки яхача поселкерча Батумски улица тIа асфальт биллаб, В. И. Ленина цIерагIча паркa юкерча гIашлой латта кIел гIолла наькъал дехьабувлача тоннела хьалхашкара моттиг тояьй, цхьайолча микрорайонашкарча берий площадкашка оборудовани оттаьй, кхыдараш даьд.

1980—1982 шерашка харжархой наказаш дIахо а кхоачашдеш района моттигаш хозъеш тоаярца, социально-культурни объекташ хьалъярца дувзаденна дола дукха балхаш дергда. Реконструкци е оттаьй Гурьевская, Химиков яхача улицашка йоагаеча лампашта, Мира улицана, Карпински Курган яхача поселке хьалъергья берий комбинат, шеръергья Абульяна цIерагIча улицери № 2 йола берий беш, болх бе йолайолийтаргья «Грознефтеоргсинтез» объединене медсанчастерча № 4 йолча больницера стационар. Ишта керда хьалъе доалаш столовешка, буфеташка, ишта тикашка малараш декха моттигаш.

в йолаш йолчарех цхьалраш та реконструкци е а лаьрхIа я торговлей юкъарча кхачани предприятеш.

Уж балхаш деча цахаддаш тIахьожам лоаттабеш шоай гIулакх де деза депутаташа. Харжархоша эггара хьалхарча даькъе пачхахьалкхен органашка шоаш хержача царна денкад наказаш. Белгалдаккха деза, района къахьегамхой хьашташ кхоачашдара дукхагIболча депутаташа хьинаре къахьегилга. Кхоачашдаьча наказех цар ховм бу харжархошна.

Харжархоша дIадехараш кхоачашдеш йолча предприятей, организацей кулгалхошца бувзам лелабу депутаташа. Район тоаярахи хозъярахи долв наказаш кхоачашдеча юкъеувз общественни организацеш, баха нах.

Бакъдар аьлча, цу даькъе бе белар боккха болх-м ба. Исполкомо, массазарча комиссеша, депутатий группаша, депутаташа цахаддаш шоай тIахьожам лоаттабанза баргбац хIара наказа, цу балхацара кхоачамбоацараш дIадахара. ХIаьта практике хьахьоккхача тайпара кIезига а дац уж кхоачашдара де дезараш.

Кхоачашдара йолча торомий лоархIам ца беш, кхоачашде дезача предприятей кулгалхошца хьалхе дага ца доалаш хьатIанйца да цхьадола наказаш. Районни организацеша, ишта лакхе латтача организацеша доал деча предприятеша уж кхоачашделга мишта латт хьожаш эсала тIахьожам лоаттабу райсовета исполкомо.

ЛерттIа уйла а еш наказаш кхоачашдац «Югавтоматика» управлене, автомобильни наькъий эксплуатационно-линейни управлене районни участка, «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене кулгалхоша, кхычар. Царех дукхагIчар объекташ хьалъяра планашта, титульни списокашта юкъедихьадац уж.

Наказаш кхоачашдарах бола бехктокхам эсала лакхбу райфинотдел, коммунальни боахама отдел, штате йоаца оргготдел, кхыяраш санна йолча исполкома отделеши службашеи. Духхьал бу ала духьа мира бац наказашцара болх. Наказаш кхоачашдара йола мероприятеши распоряженеши йолаш яц. Отделийи бехктокхамеча болхлойи планашта юкъедихьадац уж дешаш.

Района предприятешкара, учрежденешкара, организацешкара харжархой наказаш кхоачашдарах йолча планий проекташи чIоагIъяь планаши хьаехац райсовета исполкомо. Наказаш кхоачашдеш йолча предприятеша, организацеша, цар кулгалхоша шоаш даьрех йола отчеташ телац исполкома.

Харжархой хьашташ кхоачашдара эсала тIахьожам лоаттабу цхьаболча депутаташа. Массазарча 14 комиссех яхьаьно мара шоай заседанешка дийцадац уж дешаш. Наказаш кхоачашдара дешаш дийцадац дукхагIйолча территориальни депутатски группаша. Къаьстта из болх во лелабу №№ 6, 1 йолча депутатски группаша.

Харжархоша дIадехараш кхоачашдара лерттIа пайда эцац предприятей, организацей кулгалхой бехктокхам лакхбарах йола депутатски запрос санна йолча формах. Наказех йола мероприятеш чIоагIъяьчул тIехьагIа дIабахача пхе бетта уж кхоачашъярах лаьца предприятей, организацей цхьан отчетага ладийгIадац. Ишта цу даькъе лерттIа болх ца барах бехктокхаме воавац цхьаькха кулгалхо.

«Харжархой наказашцара болх вIаштIехьбаккхарах» дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ кепатеха арадаьккхачул тIехьагIа дIабахача шиъ бетта из документ лаьрххIа Iомадаьдац исполкома отделаша, массазарча комиссеша, депутатски группаша, наказаш кхоачашдеча предприятей, организацей кулгалхоша. Харжархоша дIадехараш кхоачашдара эсала юкъеихувл общественни самодеятельни организацеш, улицайи цIенойи комитеташ, районе баха нах.

Нах баха моттигаш тоаяри гIишлошъяри санна дола харжархой хьашташ кхоачашдара кIезига пайда ийбу городской субботникех. Наказаш кхоачашдарах дола дешаш кIезига дувц исполкома заседанешка, граждаший сходашка.

ХIанз исполкома отделашка, массазарча комиссешка лерттIа вIаштIехьдаьккхадац харжархой наказаш район социально-экономически дегIаяра плана, 1981 шера бюджета юкъедахьара балхаш. Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараши дехаза дисараши хилар бахьан долаш йиллача хана райсовето кхоачаш ца деш дисад 13 наказ.

Социалистически обществе депутаташка харжархоша даь наказаш къахьегамхошта дезарий цар хьашташи кхоачашдарах, нахацара Советийи депутатийи бувзам чIоагIъярах латта демократе цхьа форма йолга цIаккха а дицдалийта мегардац.

Я. САБИРОВ,
Грозненски горсовета исполкома организаторски отдела заведующи.

«Дошо Меркурий» аха статуэтка ешнай С. Орджоникидзе цIерагIча «Станкостроительни завод» яхача московски объединене генеральни директора — Н. С. Чикирева. Из Дунен халкъашта юкъера преми коллективана еннай «Производство дегIайоалаечех цхьана дунен халкъашта юкъера гIулакхаш леладечех доккха дакъа юкъе даьларах».

Из совгIат дIадалара хетаьча собране директор хьалхагIе а хьавийхавар. Цудухьа из тIатеIIа бола беш хилла ди — 15 октябрь — дика дIанийсдир цо цига дакъа лаца а де лерхIаш хинна кхыдола гIулакхаш дерригаш чакхдаха а аьнна: IуйрЙйна совещани е, шоай гIулакха бахьна предприяте болхлой тIаэца, заводской продукци эца баьхача доазол арахьарча коллегашца къамаьл де, цехашка гIолла чакхвала... Цу дийнахьа директора мел хинна гIулакхаш дийца вала хилла да.

Бакъда, цун дерригa де кхийра. дерригa дир цо. Бакъда, да чакхдаьлча латкъаш вар дени - буси алхха 24 сахьат мара ца хиларах...

СУРТАШ ТIА: 1. С. Орджоникидзе цIерагIча «Станкостроительни завод» яхача московски производственни объединене генеральни директор Николай Сергеевич Чикирев.

2. М. С. Чикирева воI Вячеслав (аьттехьара вар) цу предприяте инженералла болх беш ва, бакъда нагтахьа мара вIаши гуш бац уж. Алхха совещанешка, собранешка, тайп-тайпара дешаш къестадеча хана мара вIашагIкхетац.

В. ХРИСТОФОРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЭКОНОМИКА ТРАНСПОРТНИ АРТЕРЕШ

Советски экономике ца хIама нийсденнача тайпара, экономически дегIаахара темпаш лакха хилча (хIаьта вай мехко дерригача тайпаех йола продукци кхозза дукхагIа арахец хIана, 15 шу хьалха хецаш хинначунца нийсйича), транспорто дIа-юха кхухьача мовхьий масштабаш шерагара шерага дегIаух. Транспорта проблема, чоалхане ераяю вайцига дуккхача районашка, къоастадаь аьлча СибарегIа, наькъаш дилла а транспорт лерттIа лелалургйолаш хулийтилга экстремальни климатически хьалашка Iалашде дезаш хиларо. ГIулакх чоалхане дерзадеча объективни факторашта юкъе да бийдала база тIа-тIа дукхагIа гаьна, юкъаш малхбузехьарча районашка кхьача хилар бийзала а энергоресурсий а потребителий керттера дакъа мехка малхбузехьарча оагIорахьа доллашехьа.

Транспортни проблема ира оттаеча шийга доагIа дакъа лаьцад мехкдаьтта промышленноста дегIаахаро а. ТIехьарча 20 шера мехкдаьтта проводий низ 20-зза совгIа тIаххийттаб. Цхьаб а к ъ д а, транспорта цу прогрессивни тайпана вайнига Iалаьмате чIоагIа теркам тIаахийта а хIанз ухийташ а бале а мехкдаьтта проводаш хьалъераштa магац мехкдаьтта хьадоаккхараштa тIехьакхе. Из бахьан долаш 1951—1979 шерашта юкъерча юкъа машиннаькъа мехкдаьтта дIа-юха кхухьилга нисcаза тIаххийттал, хIаьта советски машиннаькъий мовхьий обороте 15 процент а лоац.

Транспорта дилла а боккха теркам тIаахийтаб вай мехка. Йоккхий капиталовложенеш хьежаьй наькъаш хьалдара Сийлахь - боккха Даймехка тIом чакхбаьнначул тIехьагIа. Из бахьан долаш йизза юхаметтаоттайир йохаль хинна коммуникацеш. Цул совгIа, машиннаькъий магистралий дIовхала 30 эзар километр тIаххийттар, хи тIарча наькъашта — 12,9 эзар километр, автомобильничарна — 539 эзар километр. Мехка транспортни артерей дерригача тайпай керттера производственни фондаш 185 миллиард сома маьха а халкъа боахама ерригача керттерча фондий башха совгIа-эшашагIа доацаш пхелагIа дакъа лоархIаш а я хIанз.

Вай болата магистралий мовхьий оборот дукха хIама ца эшшаш шера 3,5 триллион тонна-километрга кхоач хIанз. Даьча лоархIамаша хьахьокх, вайцига машиннаькъашта, масала, Канада а США а санна долча дегIадаьккхача капиталистически мехкашкачул ялхазза интенсивнегIа эксплуатаци еш хилар.

Дукха ха йоацаш а тIехьа транспорта хьалхашка уттa проблемаш къестаяра ставка йора мовхьий тоатолашта концентраци яра, транспорт сиха леларгйола электрифицированни магистралаш хьаяра. Мовхьий оборот Iалаьмате чIоагIа тIаккхетарагIа (1950 шера деиз илхазза алсамъяьннай из) «пьпна цIи йоае» йиш хилар башха йоккхий капиталовложенеш а ца еш болх беш йолча сета реконструкци яра чотах.

Цхьабакъда, тIеххьарча шерашка дуккхача лоархIамеча лостамашка мовхьийи пассажиршйи тоатолаш дегIадаьхкад лелаш ярашца цхьана керда поездаш тIехъювлийта геттара хала хулаш. Цудухьа транспорт халкъа боахама реальни эшарашка кхоачаеш лакхъяра проблема хьатIайоагIача цхьайтталагIча пятилетка керттерча декхарех цаI а хинна дIаэттай.

ИттлагIча пятилетка шерашка лакхача темпашца дIаходихьар машиннаькъашта электрификаци аьга. Чакхдаьннад керттера 30 магистраль электровозийи тепловозийи тяга тIа йоаккхилга, цу тIа а дерригача наькъех 30 процент да электрифицированни дараш. Машиннаькъашта электрификаци яра темпашка диллача дунен тIа хьалхарча моттиге яьннай СССР. ЦхьайтталагIча пятилетке дIахо дегIаухаргья из прогрессивни тенденци.

Машиннаькъа транспорта вай мел теркам тIабохийт хьакъокх из дегIабоалабаро хьежадеча ахчаша — 1980 шера 8,7 миллиард сом (1979 шерана нийсдича тIаххийттар 8,5 процент). Толамца деш латт Байкало-Амурски магистраль хьалбара балхаш. БАМ тахан — мехка керттера машиннаькъа гIишло. Iобиллаб хIанзлехьа 1,5 эзар километр никъ. ЦхьайтталагIча пятилетке билла баргба 3110 километр бIаьха хургбола Iалаьмате боккха никъ.

ХьатIайоагIача пятилетке боккха теркам тIабохийтаргба мехкдаьтта проводаш яхара, цо торо хулийтаргья машиннаькъий мухь кIезигбе. Трубопроводаш хьалъяра темпаш мел лакхлу хьахьокх укх даннеша: нисслагIча пятилетке (1970—1975 шш.) йиллаяр из 2,7 эзар километр, хIаьта хIанз шер-шера эксплуатаце дIалу 10—11 эзар километр йIаьха тайп-тайпара транспортни трубопроводаш. Цхьабакъда, цунах а кхоачам хилац дегIаухаш латтача экономикана. Гаргарча шерашка дикка дукхагIа ехка доладала деза трубопроводий системаш, хIаьта, цунца цхьана, кхы а лакхагIча классах йола магистралаш хьалъярга а доврга — чура давлени 100 а кхы совгIа а атмосфер йолеи шелъяь газ дIаахийта лаьрхIа йола магистралаши. Цу гIулакха дукха тIоанаш дола турбаш арахеца Iомадила деза.

Транспортни инфраструктура мехка масштабе дегIайоаланра комплексни программа оттаеш йоалл СССР Госплан, хIаьта цун керттера положенеш КПСС XXVI съездага ювцийта а оттаергья. Специалисташ лерхIаш ба, транспортни проблема эффективно къоастаяра нийса хургдар космически тохнамий программа хьисапера Iилманхой, инженерий, технологий, гIишлонхой, эксплуатационникий низаш вIашагIтоха йиш хулийтаргйола низ бола цхьа программа хьайича аьнна.

Наькъаш «ца тоялга» дIадахара перспектива белгалъеш цунца цхьана теркалде дезаш да, хIанз этта къахьегама хьалий специфика бахьанце ка денхар наькъаш дехкара сфере къаьстта хоалуш йолча боля беча нулгий хронически дефицита хьалашка къоастаде дезаргхилар. Болхлой низаш цу сфере чуозара чакхъяккха езаргья массехи параллельни социальни программа.

Цу тайпара йола социальни проблемаш къестаяра хьакъехьара масал гойт къахьегара, салаIара, массанахьара яр санна йолча быта, дешара хиланза даргдоаца хьалаш болхлошта (хIаьта цига болх беш барех дукхагIбараш кагирхой ма бий хьадаьча БАМ-о. Кхоачам ба Байкало-Амурски магистрала гIишлонхой дерригa 10.000 бер берий бешамашеи яслешцеи Iалашдаь да аьлча. Школе даха ха йола 16.000 бер дукхагIдараш керда хьалъяь йолча школашка дешаш да. ХIаьта укхаза болх беча 5000 студента - заочника хьаьй моттигашка дешара - консультационни пункташ. БАМ булача Iалаьмате йоккхача масштабах хьалдеш латт никха чубаха цIенош.

ХIаьта в транспортни сфера «бицепсашца» Iалашъяра керттера никъ наькъий индустри кердача балха овсарле лакха йолча машинашца, автоматикаца, кердача технически идеяшца, разработкашца Iалашъер ба. Цуьца дувзадена во я ала йиш йоаца перспективаш хьаслалу Советски Союза доазол дехьарча коммерчески партнераштa.

Вячеслав КОСТИКОВ,
АПН обозреватель.

Профсоюзни организацешка — отчеташи хоржамаши

АНАЛИЗАГАРА-ДЕ ДЕЗАЧУНГА

Дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай цементни завода профсоюзни организаце отчетно - хоржамий конференци хилар. Отчет еча юкъагIа баьча балхах лаьца доклад йир завкома председатела П. Мадаева.

Заводской комитето бу болх тIабийрза хийнаб предприятена хьалхашка латта декхараш кхоачашде къахьегамхой оэрцагIбахара, — белгалдаьккхар докладчика. Завкома членаша хIаранена дIахайтар социалистически яхь предприяте мишта вIаштIехьаккха еза, йовзийтар цун итогаш, хьалха латтача коллективай опыт, производства технологи, болхлой культурно - бытови хьалаш тоаделча мишта дакъа лоацар.

Докладчика белгалдаьккхар, завкомо партбюроца цьана керарча шера социалистически яхьа хьалаш къоастадеш цхьабола болх баьлга. 900 гаргга болхлочо шашний декхараш тIанийнар.

Бакъда, предприяти бIарчча хьанийлача чакхбаьннача 10 бетта планови заданеш кхоачашъяьяц. Масала, продукци маьхала яьккхара план 75,3 процент, товарни продукци арахецара — 66,3 процент мара кхоачашъяьяц заводо.

Пачхахьалкхен план кхоачаш ца елга эггара хьалха дувзаденна да заводе къахьегам лерттIа вIаштIехьа а баьккха, коллективе яхь корта болаш йоарж ца ярца. Укхазара хьадоагIа дерригa а — производственни низалех бизза пайда ца эцилга, заводо ритмичшо болх ца белга, кадраш балха тIа хуналулга, ишта кхыдараш. Цудухьа соахка тIайIцача социалистически декхарий цхьаь цаI пункт кхоачаш ца еш йисай.

Заводо план кхоачашъьеце а, ца дац къахьегама тIера а толамаш даха безам бола а болхлой укхаза бац яхилга. Шеашта тIадилла гIулакх диказа кхоачашдеш бола нах дукха ба заводе. Царех ба кхесташ йолча пишкий машинисташ коммунисташ Г. Гаврилов, С. Вакриев, А. Исламов, водителаш М. Дудаев, М. Чапанов, кхыбараш.

Бакъда, тIехьабусараш а кIезига бац заводе. Фу бахьан да цун? Эттара хьалха ала де хьалхалаттачар опыт массанена а дIайовзийтац, аьнна. Ховш да, болхлошта шоаш хьадаьчуя итогаш йовзаш хилча балха овсарле а лакха хулилга.

Укхаза «бицлу» социалистически яхьа экран хьелла, хьалха латтарий цIераш шоай ханнахьа дIаязъяц сийлен УлгатIа, лоацна аьлча эсала лел заводе яхь.

Укх шера заводе 64 болхлочо 223 прогул яьй. Къахьегама дисциплина къаьстта дукха телхаю «Обжиг», «Горный» яхача цехашка. Ала йиш яц къахьегама дисциплина чIоагIъяра дешаш дувцача завком юстара лаьттай аьнна. Завкомо ший заседанешка дуккхаза а дийцад къахьегама дисциплина чIоагIъяра гIулакхаш.

Завкомо теркам тIалоаттабаьб болхлой вахара, къахьегама - бытовой хьалаш тоадара. Цо баьча тохкамах гучадаьлар гуйран - Iан сезона лерттIа кийчо ца яр бахьан долаш болхлой цамогаш хулилга. Шелалах лазар лаларах укх шера заводе 6621 сага-сахьат доадаьд.

Заводской комитето белгаларна болх баьб къахьегамхой, цар дезала увахцIено чIоагIъяра, царга салаIийтара. 100 совгIа болхлой шоай дезалашца салоIаш хиннаб курорташка, салоIача цIеношка, 530 саг хиннав турпоездке.

Конференце къамаьл даьча автоэлектрика Л. Мудалхаджиева, оператора К. Кадырова, кхычар тIахьийвар профсоюза членаш къахьегама овсарле лакхъяра, йолча торонех бизза пайда эцара.

А. МУЦУРАЕВ.

ВАХХАЛЦА МАЛАРАШ МЕЛАРЦА — КЪОВСАМ

Бокъонаш хьакхоллача, судаш еча, общественни порядок лораеча, боахамаи культуранеи доал деча хьинаре дакъа а лоацаш, дукха а дукхагIа болча советски наха баргагIа, из ишта хила дезаш хилар кхета а деш, кхоачашду законаш, СССР Конституце луш йолча бокъонех пайда а ийбеш, шоай конституционни декхараш кхоачашдара гIулакха йоакко ца еш болча наха чIоагIа раьза бац къахьегамхой.

Вайна из новкъадале а хIанз а болаш ба, къахьегама раьза а боацаш, наха даьчох баха а бахаш, малараш а мелаш, бокъонаш телха а еш, фуннагIа шоашта дагадеххар а деш, общественни хьашташ лархIа а ца лоархIаш лелаш бола нах.

Цунна тешал ду, дерригача деш долча зуламий дукха совгIа кIезигагIа доацаш кхоалагIа дакъа корта бохабу малар мевна болча наха деш хиларо, кIаьта хулиганство, нахах латар санна долча зуламех, — 90 процент совгIа дараш.

ТIехдаьккха малараш меларца лоаттабеча къовсама Iоткъам бу оттабаь алкогольни малараш дохкара боарам телха а беш малараш дохкараша. Гучаьннай законагIа доацаш столовешка, буфеташка, ишта тикашка малараш декха моттигаш. Халкъа депутатий районни Совето бокъо енна йоацашехьа, цу тайпара гIулакхаш леладаьд МалгIабина района «Малгобекнефть» НГДУ, Урус-Мартана района, Грознески «Горплодоовощторга» тикашкех, столовешкех.

Корта бохабеш малараш меларца лоаттабеча къовсама боккха лоархIам болаш ба «Корта бохабеш малараш меларца духьалех алкоголизмацеи лоаттабу къовсам чIоагIбара де дезарий» хьаькъехьара 1972 шера тIанийца КПСС ЦК соцами 1972 шера 19 юле тIанийца РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Укази. Цу документашa тIадулл партийни, советски, бокъонаш лореча органашта, хIаьта ишта корта бохабеш малараш меларцеи алкоголизмацеи лоаттабу къовсам чIоагIбар, къахьегама коллективашта юкъе шерра кхетама бола боаржабар, алкоголизмана духьалара пропаганда тоаяр, алкоголизм летача сага еча административни воздействе эффективность лакхъяр.

Лакхе бийцача соцамга а указага а хьежжа республике чакхъяьккхай корта бохабу малараш мелтеи алкоголизмин юхатохара тIаерзаьча мероприятей бIарчча комплекс. КIезигъяьй алкогольни малараш дохка тикаш, кагийча розничи тикашка спиртни малараш ца дохкийташ соцадаьд, ца дохкийташ соцадаьд къаракъ производственни объекташ йолча районашкарча торговни предприятешки. Порядок оттаьй чIоагIа малараш дохкара хана.

СССР Министрий Совето декхарийла яьй унахцIено лораяра органаш хронически алкоголизмах цамогаш бола нах гучабаха, цар учет лелае, дарба дара даиза даргдоаца гIулакхаш де.

Дарба дайта ца тугаш, дарба даьчул тIехьагIа а ца соцаш малараш мелаш, къахьегама дисциплина, общественни порядок, социалистически общежите правилаш телхаеш бола хронически алкоголикаш вназгIа дарба дара а къахьегама кхетам балара а йолча дарбан - къахьегама профилакторешка хьежжабе беза цхьаь шерагаро шин шерага кхаччалца йолча хана. Уж тайпа нах профилакторе хьожаберах долча делага халиъа суд хьож цу гIулакха хьадда хьалаш долаш хуле.

Ваххалца малараш мелара алкоголизмана а духьала деча гIулакхий комплексаца цхьана законо къоастадаьд тIехдаьккха спиртни малар мелача, къахьегама дисциплина телхаеча наха материальни, дисциплинарни, административни бехктокхам лакхбара тIадерзадаь гIулакхаш.

Дийхка да улицаш тIа, вокзалашка, подъездашка, стадионашка, скверашка, - паркашка, кхыча общественни моттигашка малараш мелилга. Из порядок телхаераштa административни хьисапе къаь сомагара итт сомага кхоачаш болча боарамах гIолаш детт.

Ишта бехктокхаме оз сага сий а доадеш, общественни нравственность ца лоархIаш, мевна беха а болаш общественни моттигашка уха нах а. Ваххалца малараш меларгIа шера чухь массехказзи бехктокхаме ийзача наха фабрично - заводской, местни комитетаца дага а яьнна преми ца ял, хIаьта ишта салоIача цIенойкех санаторешкех баха льготни путевкаш ца яла йиш я администраце, цул совгIа, квартира йола арагIа тIехьаяккха а йиш я.

Къаьстта теркам тIабахийта беза кхенза бараша баххалца ца мелийтара, кхувшбоагIараштa юкъера зуламаш деша дIадаккхара ца чIоагIа доархIаме хилар теркал а деш. Кхуьш боагIараша корта бохабу малараш мелар совдоах дуккхача даькъе спирта малараш дохкара хьакъехьара правилаш телхаяро.

Гучайийнай. 1972 шера 19 июле тIанийцача Указо кхенза барашка спирта малараш дохкаш бола торгови балхахой бехктокхаме увахийта оттадаь доллашехьа Горвнщеторгеи «Гастроном» торгеи Старопромысловски, МалгIалбика, Советски, кхыча районий тикашка кхувшбоагIарашка спирта малараш декха моттигаш.

1979 шера кхенза волча Ш. Малаева цхьан дийнахьа шозза меннад Советское яхача юртарча чайне малар, цул тIехьагIа вeха а веха доккха зулам а даьд.

Лелаш долча законагIа лакхбаьб кхенза бола нах мела бахарах бола бехктокхам. Кхенза волчо дас нанас дале а кхыча наха дале а кхыметтел вакъа а вохавеш моладарагIа бедие цар административни бехктокхаме оза воагIа, хIаьта из хIама кхувш воагIар ший кара а волаш волча гIулакхерча саго дича, цунна чувала суд ю. Лакхбаьб кхенза волчоа каст-каста вохавеш малараш меладарах бола усоловия бехктокхам.

Старопромысловски района халкъа судо оза бокъо а йолаш РСФСР УК 210 статьях бехктокхаме эзав кхенза болча Хупаевна, Юсуповна, Бисултановна дилла спирта малараш меладаь Х. Г. Салгиреев. Салгиреевна кхо шу суд яьй.

Ваххалца малараш меларца къовсам лоаттабар — дерригача халкъа гIулакх, хIаьта цу балха тIа боккха толам дукхахча даькъе общественни организацешеи къахьегамхой коллективашеи шерра из хIама хьаллацарах тийша да.

Вахаш малараш меларцеи алкоголизмацеи лоаттабеча къовсаме лоархIаме моттиг халкъа депутатий районий, городий, юртий Советашка хьаьлча корта бохабу малараш меларца къовсам лоаттабара йолча комиссешка я.

Цу комиссеша дукха балхаш ду предприятешкеи организацешкеи гIулакх мишта латт хьожаш, ший заседанешка ладугI ваххалца малараш меларца къовсам лоаттабара хьакъехьарча цар кулгалхой докладашка, хронически алкоголикаш дарбан-къахьегама профилакторе хьежабардех судагара, кхыдола гIулакхаш ду. Пачхахьалкхен органийи общественни организацейи балха координаци яра цар чакхдоахача гIулакхаша дикка гIо ду ваххалца малараш меларцеи алкоголизмацеи лоаттабу къовсам толамца чакхбалара.

Ваххалца малараш меларца лоаттабу къовсам хьинарегIа лелабу республика бокъонаш лореча органаша а. ЙоккхагIа ю наказанеш мевна беха болаш зуламаш даьча наха, чIоагIагIа лоаттабу къовсам къаракъ а дохкаш еча спекулацеца, кхенза бараш малара тIехьабахарца.

Мевна беха болаш даьча зуламех дола уголовни дешаш уж зуламаш даьча моттигашка е зуламаш даьраш бахача моттигашка дIа а ухаш дувца доладаьд судаша.

Ваххалца малараш меларцеи алкоголизмацеи лоаттабу къовсам чIоагIбара дикагIа пайда ийбе яьннай прокуратура органаш воздействе граждански-правови средствах.

Социальни страховане органий хьашташ хьалладара тIеххьарча хана дукхагIа е яьннай прокуратура хулиганстви а кхыча тайпарча а зуламе гIулакхашца граждаший унахцIенонна зенаш даьча нахагара цар лоазбарах хачна болх бе ца могаш бисача наха тийнна вхчан средстваш хьалхара кхаш. Уттаду тIехдаьккха спирта малараш мелача наха шоай дегIамашта доал де ца могаш хиларах дола дешаш, кхыдараш ду.

Ваххалца малараш мелар санна долча зулама духьала лоаттабеча къовсаме ах да я даь дита йиш йолаш цхьаккха хIама дац, укхаза моттиг яц компромиссана. Ваххалца малараш мелга соцадара тIадерзадаь дола дерригa законаш цIенхашта чакхдахар уж гIулакхаш общественни воздействе шерача мерашца цхьана тардар — из ба цу зулама духьала отта, из эшаде, цун оалаш теда йиш йола низ.

Бокъонаш телха ца яйтар, ваххалца малараш меларца, хулиганствана, коммунистически общества морала кхыча антиподашца къовсам лоаттабар — из да цахаддаш кхоачашде дезаш дола чоалхане декхар. Из болх бе декхарийла я духхьал пачхахьалкхен органаш хинна ца Iеш, общественни организацеш, берригa советски нах.

Г ТОЧИЕВ,
судашка уголовни дешаш дувцара тIахьожам лоаттабеча отдела прокурор.

Советски районера «Ленинский путь» яхача совхозе хьайбаш лелаеча ферме болх беш хинначе комсомолка Мучаева Зарай цlе шерра дlахеза яр. Дукха ха йоаццаш Зара маьре яхар шийна дукха везача кхыча юртарча цхьан зlамигача сагага. Из массава а гlадвуташ дика

ХЬИНАР ДОЛА КХАЛСАГ

гlулакх дар. Бакъда, цун метта дlаоттаргвар малав аьнна совхозе кулгалхошта хьалхашка хаттар эттар. Укхаза пайдане ваццар моллагlа вола саг. Iаьсашта Зарас санна лерттlа гlулакх де ховргдола саг эшар.

Из гlулакх нитта этталга шийна хайча совхозе кулгалхой болча еха Зарай нана — Мучаева Халисат. Из дог цlена, хьинар долаш хилара тарра юртa массанена а дика йовзаш яр. Халисата мар а воацаш бархl бер хьалкхедаьд. Уж, шоай нана санна, къахьегама тlера да.

Ферма балха йолахьа Халисат тхьамка лелаеш яр. Укхаза а дика толамаш доахар цо. Фермера болх а боваар Халисата. Из наст-наста хулар укхаза яа, ший йоIа ховкъостал деш. Совхоза кулгалхоша чlоагlа раьза болаш хьанйцар из. Царна ховра гlулакх тешамеча кулгашка додилга.

Халисатага леладе 49 Iаса долар. Болх дlаболабир цо уж латта помещенеш цlенъеш, лостам беш. Iаьсий леладара режим оттайр. Цунна тlера ца йоалаш ший ханханнахьа гlулакх дора царва.

Катиркхой коллективе ийсъенна Халисат дукха ха ялалехьа царна хьехам луш а новкъостал деш а яр. Балха ший ханна хьа ца ухачарех шоашта чlалилла гlулакх дика хеачеш ца дечарех бехк боаккхар Халисата. Хlаьта цо аьнна дош дlа а эцар зlамагlчар.

Ферме наст-наста боагlа Халисата зlамагlа бола мехкарий — Сацитеи Мирани. Укхаза де хlама доацаш бисац уж — ма хулла новкъостал ду цар шоай нанна.

Дика аьттув баьннаб Халисата: денеж буси Iаьсашта Iотlакхета долал 550 граммаш да, планагlа 400 — 450 грамм мара йоаццача, Iулацара цхьа Iаса къаьстадац.

Хlанз Халисата а ферма ерригача коллективо а хургйолча КПСС XXVI съезда сийна социалистически яхь а йоаржаь хьинарв къахьег.

В. СОЛТАГИРЕЕВ.

Минени областа Любински районерча «Красная смена» яхача колхозе хадданза дика хьуьнъю алата культураш, коартол, къердаш а ла тура, дулх дукха доакхаш хиларца а.

— Хlара шера колхоза хьатlебоагlа пайда цlи-ахь миллион сом совгlа ба, — яхаш дуьйц цун председатель Социалистически Къахьегама Турпала К. И. Шаплыкос. Хьатlабоагlача пайдага хьежжа хул дlадолар а. Дукха хьалдеш латт колхозе наха чуIе цlенош, культурно-бытовой гlирсаш. Колхоза центральни усадьба городерча микрорайона тара я: дуккказа вlаштlардаь дика кийчъаь квартираш йола цlенош, торгови центр, берий беш — ясли, вахара эша дукха кхыйола службаш. Алхха дlидахача цхьан шера болх бе долладалийтад нек деш йола бассейн а йолаш хьалдаь культура цlа, амбулатори, учебни класс йола механизатора цlи, финсни бани. Хьалье лаьрхlад кхы а 182 квартира, юкъера школа...

Вахара хьыл дика хилча нах сапаргlата хул, болх бе а дикагlа дог доагlа.

СУРТАШ ТlА: 1. Колхоза центральни усадьба — Сорочи яха юрт.

2. Колхоза председатель Кузьма Иванович Шаплыко (аьттехьарвар) архитекторца Георгий Владимирович Заборскеца цхьана.

3. Берий бешара бассейн.

В. ВИТЧЕНКО сурташ.

ТАСС фотохроника.

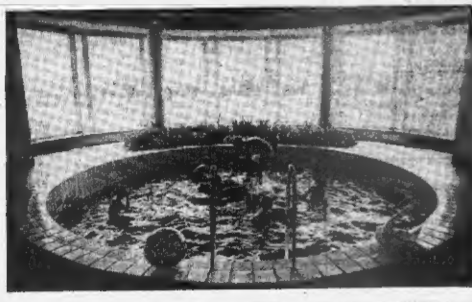

Кердача тайпара

«Красный молот» заводе парте XXVI съезда сийна йоаржаьча яхье хьалхара моттиг лувцаш хьабоагlа кузнечно - прессови цеха болхлой. Октябрь бетта пятилетка задани кхоачашйир цар.

Цеха болхлоша кийчъю мехкдаьтта доаккхачеи бурув тохачеи оттаеча оборудоване йоккхий оатхалаш хьалра эша заготовкаш. Цар бер заводе халагlчарех цхьа болх ба. Из беррига а цlийдаьча аьшкаца, на цlийдеш йоагача цlерга латтарца бувзабенна ба. Хlаьта а болхлоша бокхла политически саккетам болаш къахьегар бахьан долаш заводе хьалха латташ хьабоагlа уж.

Цехе керттерча участкашка коммунисташ латт. Масала, завода парткомеи цеха партбюрои член вола Вербицкий Виктор Андреевичи цеха партбюро член вола Наинев Владимир Максимовичи бригадираш ба.

Вербицкий Виктор Андреевича кулгалдеча бригадо ший пятилетка кхоачалъьай сийдахь - воинда Ленин ваь 110 шу дуза ди тlакховчаш. Цу хана дена 11-ча пятилетка чотагlа болх беш хьайоагlа из.

Парте XXVI съезд хьаелла ди тlакхоачаш хьатlахулача пятилетка хьалхарча шера задани кхоачашъе декхар тlаийцар, из хlанз толамца кхоачашдеш да.

Мишта карагlдоал бригадана ийттача халача балха тlа доккхий толамаш даха?

— Тха бригада сквозной оаьнц я. Из да тха цхьан бригадо шин сменагlа болх беш хилар. Цо аьттув боакх болх сиха а хийцца а дlабахьара, — боал Виктор Андреевича.

Хьалхарча смено ший болх чакхбоалача хана тlехьа тlайоагlача сменана дика кlийле кийчъю болх дlахо бара. Нагахьа санна тха бригада цхьан сменагlа болх беш иларе тхона хьалхарча сменас ийтта кlийле кийчъергьяцар тхона е оаха а кийчъергьяцар тlехьа тlайоагlача сменана.

Хьалха цхьан сменагlа болх беча хана дукха хулар бригадашта юкъе халакетараш: болх баь дlайодачо тlехьа тlайоагlачоа кийчо еш ца хилара совгlа ше болх беш хинна моттиг а ца цlеиъеш нийслора цкъаза. Из къувса оттар бригадаш, зехьа дукха ха йовра. Хlанз тха цхьан бригаде къувса хlама дац.

Иштта шин сменагlа цхьан бригадо болх белга дагадехар тхона комплексни бригада вlашагlа а теха цхьан нарядагlа болх бе доладелча. Тха шин сменах хlараяр воккхаш аьттув баргбола оагlув лехаш хул. Хlана аьлча массане а хьадер юкъадоландаь.

Укхаза белгалданкха доагlа заводе эггара хьалха къахьегама иштта йола форма дlайоладьрац тхо хилар. Хlанз укх сахьата тха яр сапна кхы цхьаькха бригада а яц тха предприяте.

Завода къахьегам Iилман ларде тlа вlаштlехьбаш кхаро отдела начальника Цуров Султана аьлар, хlанзалца тха яр сапна йолча кхыгlа предприятешка гучаяланза форма я цу бригада яр, хетаргахьа, шерра яржаргйолаш а я.

Из форма бригадира, бригадерча Есаулов Николайна, Карпцов Александра шоашта дагаеха а ерригача бригаде ийша моталь а я.

Иштта йола бригада хьахиларо тешал ду цунцара нах барт болаш хиларал совгlа, творчески, кердадар, дикагlдар лохаш къахьегаш хилара.

Хlанз из тайпа вlаштlехьйоахаш я Наинев Владимир Максимовичеи Акатовский Вячеславеи кулгалдеш йола бригадаш а.

— Тха толамаш кхы а доккхагlа хургда ерригa бригадаш цу формагlа болх бе йолаелча, — аьлар цеха партбюро секретара Шкробат Ярослав Федоровича. — Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра чура торонаш лохаш уж производствана юкъейоалаеш тха болхлошта корадаь хlама да сквозной бригада хьахилар. Хlанз парте съезда сийна цехе латтача яхье доккхагlа толамаш дахара цу формах пайда эца дага да тхо.

Ю. ТЕГАЛОВ.

ПОЗЗОЛ ДЕХЬАРА

Дуьнен общественноста теркама юкъметте

МАДРИДЕРА КЕРТТЕРА ДОШ

Тхьаь пхийтта паччахьалкхен вlашагlкхетар бокъонца дlадоладенна а далале буржуази журналисташ бартагlа цунна хаш доаккхаш бар. Вешта, кхохкам кlаьдбарв хьакъехьара Малхбузен Европера пессимизма-м керда хlама а дац. Скептикий хор лаьттар Европерча кхерамзлевиек цхьана гlулакхаш леладаран хетаяь хинна хельсинкски Совещани (СБСЕ) йолаш а цул тlехьагlа из кхоачашъяьча укх дерригача шерашка а. Вашингтоно лаьцача дуьнен халкъашта юкъера хьалаш ирдара наькъо, Америка дуьне герз хьадеча цхьаьнха го баккха безача кхоачаде гlерташ хиларо, «Афганистанерча событей» доацача бахьанегlа СССР-ца конфронтаци е гlертаро — цу дерригне а, кхетадеш да, гlо дацар цхьана гlуланхаш леладелга тоадара. Цунца цхьана, хlаьта из дукхаза белгал а даьхад Малхбузен бовзаш болча политически а паччахьалкхен а деятелаша, ситуаци дlадеха дезаш яр СБСЕ доакъошхошкара совещане керттерча декхара чlоагlа уйла елга.

Мадридески вlашагlкхетарца дувзаденна дипломатийн журналистийн лексиконе дlа ца хеца дагахьа моттиг лаьцай «хельсинкски процесс» яхача термино. Из наст-наста хаза йиш я делегацешa заседанеш еча залашка, мадридски конгрессий Дворецен выставнайи кулуарашка. Цхьабакъда, хала дац из дош тайп-тайпара, доашхаш хилар кхетаде а. Малхбузен цхьабола политикаши пропагандисташи цунах наькъа вlаlараш хьеллара дола дlоагlа а лаьрхlа; кхыча общественни система мехкашта духьаларча интригай ший тайпарча инструмента хьисаперча хlамах санна пайда эца дага ба.

Из дага долаш уж гlерт, Тlехьара акт духхьала Советски Союзен Европе кхыча социалистически мехкийн сага бокъонашца мара гlулакх доагlаш ца ела. Цар йоах, хельсинкски процесс алхха Малхбоален Европера халкъаш шоай проблемаш шоаш къестаяра йолча суверенни бокъонех даха а, хlаьта цунца цхьана кхайканза баьхкача Малхбузен опекунашта сага керттерча бокъонах — машара хьалабйка вахара бокъонах долча дешах болча бехктохкама кlалхара бовла гlо де а лаьрхlа я.

Тlехьарча акта тlа дукха да вlашагlтоха деза тайп-тайпара дешаш. Цхьабакъда, уж дерригаш а, дерригача европейски халкъашта керттера лоархlам болаш долча цхьан деккара тlадерзадаь да: машар ца бохийтара, хинна дlадаьнна хlама юха ца хилийтара, вlаши юкъера тешам чlоагlбаран вlашдухьала латтача тlема пизий боарам лохбаран тlадерзадаь дола гlулакхаш чакх а доакхаш тlалатташ кхерам хургбоацача кхоаненга бода никъ баккхара.

Духхьала цо доададир хельсинкски договорашца а уж кхоачашдара наькъашца а Советски Союзо леладергдола гlулакхаш. Цхьатарра бокъонаш йолча паччахьалкхений лоlам чулоацаш дола хlама из хиларагlа тарра Ховдем беш йолча анта принципаш, оаш даьр мегад аьнна, къаьстъаьстача мехкашка, мехкий группашка е моллагlча цхьане частни хьашташ lалашдара дlаейна хила йиш яц.

Шин бетта лаьтта еррига Мадриде вlашагlкхетара кийчо яь этап фактически шин оагlоно миштa кхетаю Тlехьара акт яхача дешах йолча дискуссешта хетаяь яр. США а НАТО гlоллара цун цхьабола союзникаш а гlерташ бар мадридски вlашагlкхетарах конфронтаце арена е. Из дерригa шоаш леладещехьа, йоах американски викалаша шоай тактиках «Тlехьара акт социалистически дунено кхоачаш яра дош дувца доагlача бесса дувцар» да из. Хlаьта, долча бесса аьлча, уж де гlертар да совещанена цlаккха а хадаргйоаца пропагандистски дискусси качйоллар, цу наькъаца, кхетадеш да, вlашагlкхетаре даьгъалоацараша Хельсинке тlаийца решенеш, эггара хьалха кхерамзлен даькъера яраш, кхоачашъяра тlадерзадаь дола керда конструктивни гlуланхаш белгалде новкъарло а еш.

СССР позици къайлагlа хlама долаш яц. Вай хьалхагlа тlаийца хинна рекомендацеш кхоачашъяра анализ яра тlехьа да, цу тlа а дерригача оагlонаша, дерригача доакъошка. Вай а, совещане дакъа лоацаш болча кхыбарий а долаш да Малхбузен викалашка де деза цlаккха а ца даьча тайпара сиха герз хьадарца дувзаденнараш санна, иштта США Советски Союза е гlийртача бойкотана дувзаденна а дола хаттараш. Башха атта хургдац капиталистически паччахьалкхенашта, сел чlоагlа тlехьа хlана дисад шо шоай малхбоалехьарча лоалахоел культурни хувцарий даькъе, аьнна даьча хеттана жоп дала. Хова хетаргдар, фуд Лондоне, Бонне, Вашингтоне, кхыча столицашка иммигрантий хьал тоалара даьр, хlаьта миштa латт цаьрига сага дерригa политически социальни бокъонаш кхоачашъяра гlулакх, фуд цу даькъе даьв хьахезача. Уж дерригаш а, кхыдараш а санна, чlоагlа лоархlаме дола Тlехьарча акта доакъош да.

Хаттар сенах латт аьлча из латт, вlаши деш дола къамаьлаш, кхыметтел эггара прагlа дараш а, вlаши бийнаш а детташ де дезийте яхача дешах.

Вайна хетачох, эгlзоло юкъейннача моттигера барт дlагlоргба, тlаккха хало хургда компромисс корае а дувцараш вlашагlтоха а. Иштa уйлаш йолаш да социалистически мехкаш хинна ца Iеш. СБСЕ дакъа лоацаш бола дукха кхыбараш а, Новкъалдаш да Мадриде деррига шоай бе долла гlерташ бараш, европейски халкъий хьаштаща цхьаькха а хlама доацаш дола шоай эгоистически хьашташ lалашде гlертараш хилар.

Малагlа ба, кхохкам кlаьдбелга кlоарг ца далийта шоаш гlертилга дlа ца хайтара эгlазло юкъейолла а вlаши кхерила сендакха а гlертарах Европага кхоача дика болх?

Гlаръеча, амма тlехьале йоацача полемика атмосфере дlахо даха вlаштlехьа дац. Цхьабакъда, малхбузехьарча пропагандисташа кlезига къахьйигадац хьалххехьа переговораш йолаш советски делегаце малагlа я ца хоа обструкционистски позици лаьца йола яха верси йоаржае гlерташ. Гlуланхаш обструкционистски леладу конфронтаци е гlерташ. Амма духхьала Советски Союз я из установна цхьаьнкха дича а тlаьца ца тугар. Конструктивни диалог lалашъяра тlадерзаь я хельсинкски процесс мел латтача ханара Советски Союза тактика а стратеги а. Советски делегаце белгалдоаххача бесса цу тайпара ба Мадриде лаьца никъ а.

Мадриде эттача гlулакхех боагаш а уж тоадаларга догдоахаш а бараш дукха ба Малхбузен Европе. Общественность ерригa а американски наькъа тlехьа йоацаш, диалог яр ловш я, кхаш дийнар тхона дукха ха йоацаш Испане, Франце, Бельге тхоца къамаьлаш даьча политически паччахьалкхени деятелаша, дипломаташа, правительствай викалаша, партешта керте латтараша.

Франце аьрдехьарча радикалий парте президента Ля Рошель яхача города мэр волча Мишель Крепо аьлар: «Тхо диалога тlехьа да, хlаьта тхоаш цу тайпара дола масал гойта гlерташ а да — тха городо гаргалол тессий шун Петрозаводскаца. Дуьнен тlа конфликташ дукха я. Хьал кхераме ди, цо дlадех переговораш яр. Нах вlаши къамаьлаш деш болча хана, лораьлуш ма хулий уж эггара кхерамеча хlамах — тlемах. Советски Союзацара диалог къаьстта лоархlаме хlама да тхона, малхбузехьарча европейцашта. Духхьала цо йиш хулийтаргья тха гера хьадела сих ца де, герза керда тайпаш хьадарца бувзабенна кхерам лакх ца балийта. Мадридера вlашагlкхетар lалашмате аьттув болаш да гера lовдара деэскалаци яра йоакъа дахара».

Укхаза, испански лаьтта, мадридски вlашагlкхетво, Малхбоален Европацара, Советски Союзацара масса я оагlорахьара бувзамаш дегlадоаладар хьалловцаш къамаьл дир тхоца беседа еш Севилья яхача города мэра — Андалузе Социалистически парте кулгалхоех цхьане Луис Урунъюэлен Мадрида мэра социалиста Энрике Тъерно Гальвенен.

Хьаьнъала ниа континента тlа болаш ба. Тlадергдий-теш европейски халкъий бокъона долча хьашташта ма эшшара дола царна хетараш — из да, долча бесса аьлча, Мадриде дей повестка тlа латташ дола цаl мара доаца дош. Дукхача даькъе ма къоастадарах тийша ба машар.

Спартак БИЛОВ, Александр ИГНАТОВ, АПН спецкораш.

Мадрид.

НИЗ СОВБОАХ

Веденски плодопитомнически совхоза директора Джабраилов Шарип Магомедовича дуьц:

— Тха коллективо доккхал ду къахьегама хьалха латтача болхлоех. Иштта белгал а баьнна къахьегаш ба юртбоахама культурашта гlулакх деш бола У. Султанова, Я. Захаева, Т. Умарова, дукха кхыбараш. Цар шоашкара масал а гойташ, шоашта нах тlехьабовх. Шоашта тlабила моллагlа болх тешаме, цlена чакхбоаккх. Дийнахьа цаlи ахи-шиъи норма кхоачаш ю цар. Хьалха латтача болхлоша шоай йоккха опыт къоначарна камаьрша дlател.

Ше лелаеча машина массаза дика доал деш ва къахьегама хьалха латта механизатор Табуев Абубакар. Цо хьинаре дакъа лоац общественни вахаре а. Ше агитатор хиларах тарра интернациональни а кхыча темех а йола лекцеш еш ший новкъосташта. Тlахьех техника лорае, доагора-смазочни материалий кхоабе, балха дикал лакхъе.

Абубакар массаза а кийча ва эшача гlо новкъостал де. Из совхозе балха вера школа йистельккха воаллаше а. Цу сахьате юкъевера болхлой барт тайнача дезала, ше дикагlча оагlорахьа хьахьекхар. Балха тlеро, махаца дlанйна вола зlамига саг новкъосташта везавелар. Хlанз Табуев хьалхарча класса механизатор ва, КПСС мутlарешка дlайийцав.

Лакхе цlераш яхараш санна хьинар долаш новкъостий хилар бахьан долаш совхозе экономика дегlааха яьлар. Хlана из боахам Веденски районе дикагlбоачарех цаl а хинна дlаттаб. 83 гектара тlа дlаегlай сомий гаьнаш. Царех цхьайраш хlанзалехьа дика латаш, вожаш кастта латаргйолаш я. Хlара шера совхозо йокх 125—130 эзар сомий гаьнаш. Паччахьалкхенга сом болх. Керттерча хьокхамашка диллача пхе шера заданеш диъ шера кхоачашъяьй.

— Соахнара шу 64 эзар сом пайда беш чакхдаьнхар оаха, — дlахо дувц совхоза директоро Ш. Джабраилова. Хlаьта а даьчох тоъам баь Iе дага дац тхо. Тха болхлоща шоай торонашка а хьежа кхы а доккхагlа толамаш даха даьрхlад. Укх шера совхоз планагlа 125 эзар га йохка еваш яр. Болхлоша дош делар сомий бешамаш лелаеча боахамашка 145 эзар га йохии. Дика гlулакх дар бахьан долаш хlанз питомнике дlаботlа метаргйола тlехдика гаьнаш хьахиннай. Цар кхы а алсамйоахаргья республикерча боахамашкара сомий бешамаш.

С. ДОРСАНУКАЕВ.

БРИГАДИР

Цхьа сахьат совгlа ха йнсай балха ди чакхдела. Цхьабакъда, хlанз мара болх дlа ца болабича санна къахьегаш ба «Чеченингушводстрой» гlишлошъеча управленена чуйоагlача Аргунски аьшкабетона изделий заводера Демешев Эль-Хьажа керте латтача бригадера арматурщикаш. Сихбенна заготовкаш еш ба уж.

Сменни норма 180 процент кхоачаш а яь, кхоана цхьаккха минут балха ха зехьа ца йоаеш къахьега дlаболабалара еш я уж заготовкаш. Кхоачашданза даргдоаца гlулакх а хинна дlаттад из цу бригаде. Кхыча бесса хила йиш а яцар из, хlана аьлча, тахан баьккха толам кхоана норма хулийтаргья яхача девизагlа къахьегаш ба бригада довкъошхой.

Со бригадир ва яхаш кисакулгаш а дехка лелаш барех вац Эль-Хьажа Келиевич. Йоах цунах завода кулгалхоша. Ший деккараш цlенеи дизза кхоачашдарал совгlа хlаранегара доагlаш дар хьадех цо.

Пхийтта шу дизад Демешев Эль-Хьажас Аргунски аьшкабетона изделий заводе къахьега. Цу шерашка йоккха балха опыт Iоалаь цо, массаза а социалистически яхье хьалха латташ хьавоагlа. Цудухьа тешшаме ала йиш я 1973 шера бригадана кулгалде из оттавар дагадоххарагlа даь хlама ца хилар.

Цул тlехьагlа кхы а тоабелар цу бригада болх.

Паччахьалкхен плани тlаийца декхараш даим тlехкхоачаш деш хьайоагlа из. Цудухьа заводе хьалхарчарца рапорт делар укх шера июль бетта иттлагlча пятилетка задани кхоачашъярах, хlаьта цхьайтталагlча пятилетка чотагlа бригада коллективо кийчъьй итташ эзараш сомий маьха товарни продукци. Овсаре къахьегарал совгlа, ше кийчъеш йола продукци дикеи тlехдикеи мара хилийтац бригадо. Цудухьа цу бригадана заводе хьалхарчарца еннай коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цlи.

Заводе дlадоладеш дола моллагlа кердадар эггара хьалха хьалловцачарех я Демешев Эль-Хьажа керте латта бригада. «Тlехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний девиз эггара хьалха цо хьаллаьцар. Сменни нормаш кхоачаш ца еш цхьаккха арматурщик вац укхаза. Массехк шу хьалха итт арматурщик вар бригаде. Шоайла дата а баьнна цар лаьрхlар къахьегаш бараш кlезигагlа а болаш кхоачашбеш бола болх дукхагlа хилийта, къахьегама овсарле лакхъе, кхычахьа балха бахийта йиш хургйолаш цхьабола нах мукъабовлийта. Лаьрхlар кхоачашдир. Хlанз бригада ворхl сагах латт, хьалха кийчъеш хинначул дукхагlа мара кlезигагlа кийчъяц цар продукци а.

Аьшкабетона изделий заводе шерра яьржай «Профессех дикагlвар» яха сийлен цlи яккхара йола социалистически яхь. Эггара хьалхарчарца из яьккхай Демешев Эль-Хьажас. Бригада коллективна кхотаеча а цун болх дика вlаштlехьбоаккхача а дика гlо ду арматурщикаша коммунистически къахьегама ударникаши Халадова Мепаша, Умалатова Доше, Демильханова Нурас, йкыбараша.

Дика хьехамча а ва Эль-Хьажа. Дукха говзанчаш хьалкхебаьб цо. Царех ба арматурщикаш Умалатова Паьтlамат, Товлуханова Табарик, Каимова Хlавраl, кхыбараш. Царех хlаране сменни нормаш 125 — 130 процент кхоачашъю.

Эль-Хьажас доахаш дола къахьегама толамаш белгала а доахаш дукха совгlаташ тийннад цунна. Царна юкъе я «Социалистически яхье котваьннар» яха массехк знак, «Ийслагlча пятилетка ударник» яха сийлен знак, итташ грамоташ, ахчан совгlаташ.

Карагlдаьнначох кхоачамбеш яц вай ювцаш йолча бригада коллектив. КПСС XXVI съезд хьаеллача денга цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъе лаьрхlад цо.

Б. КОСТОЕВ.

ИМПЕРИАЛИЗМА МАНЕВРАШТА ДУХЬАЛА

Дуьнен халкъашта юкъера кхохкам чlоагlбара, Аравийски форда тlеи Индийски океана гlеи еча тlема кийчоина кхерамеча тайпара эскалаци яра шоай лоlаме хилара наькъа тlа даьначa мехкийн халкъийи къамандемократически болам тоlабара никъ чакхбоаха империализм, эггара хьалха американскияр, во могаеш дар дукха ха йоаццаш Кипре столице Никозие чакхъьяначa Персидски залива зонерча халкъий антиимпериалистически къовсамазарча солидарноста хетаь хиннача дуьнен халкъашта юкъерча Чрезвычайни конференце делегаташа даь къамаьлаш.

— Из конференци гулъяр чlоагlа актуальни хlама дар, хlана аьлча, Вlашагlкхийттача Штаташа сов алсамдоах цу районера шоай гlема низаш, хlаьта цигарча событешта США герзаца юкъегlоргара кхерам болаш а отталу гlулакх, — аьнна заявлени йир АПН корреспондента еллача интервью тlа Индийски къаман конгресс яхача парте генеральни секретара, индийски парламента депутата Нараян Рао, конференце хиннача индийски делегаце кулгалхочо.

— Вlашагlкхийтта Штаташ къайлаяхьа гlерт шоай экспансионистски уйлаш, шоай политика нийса хетийта дагахьа йоацаш йола «аргументаш» дагалуьш, — аьлар Н. Рао. — Цхьаннена а къайле йолаш дац, цар лелаеча гlулакхий вlийле мехкаш халкъашн шоай лоlаме дерзаде, бархаш латта къамаш мукъадахара болам юхатоха, цу мехкий lалама гаргашта тlахьожам оттабе гlертар хилар.

Инди кхохкам кlаьдбе, Индийски океанах машара зона е гlерташ я. Кхетадеш да, цу тайпарча позице цу районерa ший тlема потенциал дайи совйоахаш йоаллача Вlашагlкхийттача Штаташка цергаш хьекхайташ хилар.

Доккха гlулакх деш я империализмана великодержавни гегемонистски политика чакхйоаха Китай. Инде блокех, дlа ца кхетара болама юкъерча кхыча мехкий а хlаьта иштта социалистически мехкий а даькъе хlанз Китая чакхйоаха политика империалистически политика. США-цеи дуьнен халкъашта юкъерча империализмацеи блокировани яра политика я, — белгалдоаккх С. Н. Рао. Китая, США, Японе вlашагlбелла барт бокъонца кхераме хlама да Азиатски материкана хинна ца Iеш, дерригача дуьненна а.

Цунна тара хlама доацаш я Советски Союза политика, — аьлар С. Н. Рао. — СССР машар чlоагlбара, кхохкам кlаьдбара лоаттабу къовсам, дегlаухача мехкашта Советски Союзо массе оагlорахьара деш дола гlо шоай къаман мукъале бахьан къовсам лоаттабу халкъаш чlоагlа раьза долаш а цар баркал оалаш а хlама да. СССР арахьара политически никъ Инде а Азе дукхагlа долча кхыча мехкий а хьашташта ма эшшара я.

Дукхача шерий опыто хьахьоих, хало тlаэттача минута бокъонца гlо дер а хьаллоацар а алхха Советски Союз мара ца хилар. Из дика ховш а лекха мах беш а да Индеи шоай лоlаме дегlаахара наькъа тlа даьначa кхыча мехкашкеи. Уж мехкаш бариал оалаш да Советски Союзо шоаш политически хьакъехьа хьаллацарах аьха да Iеш, къамий экономика дегlайоалаяра чlоагlа эшаш дола доккха экономически а материально-технически а гlо цо дарах.

США а ерригача империализма а оагlорахьара тlаэтта кхерами тlема шантажи дегlаенача хьалашка къаьстта лоархlаме хlама да Гаргарчеи Юкъерчеи Малхбоален регионa, Индийски океана бассейна мехкийн халкъийн барт чlоагlбар, царна юкъе машаре, дикача лоалахой гlулакхаш оттадар, къовсаме дешаш бартагlа къестадар, хlана аьлча, халкъашта йоккха хало тlаотташ а экономика хlалакъеш а йола иракоирански тlом санна йола трагически событи цар юкъарча моастагlчунна — империализмана ма эшшара хул.

Со дог доахаш ва, — аьлар С. Н. Рао ший къамаьл чакхдоаллаш, — хlанзарча конференце Персидски заливеи Индийски океанеи зонера антиимпериалистически низаш машар, паргlато, къамий-мукъале бахьанарча къовсама вlашагlтохара гlо дарга.

(АПН).

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. КПСС ЦК октябрьски (1980 ш.) Пленума решенеш тІебирзад кхочушъеш ба «Стройпластмасс» яхача мытищински комбината болх-лой. Предприяте коллектив дукхагІа продукци арахиийца ца Іеш тІатеІІа болх беш я из дикагІа хилийта гІерташ а. Нака чуІе хьалдеча цІеношна промышленни гІирсаштен эша отделочни изоляцион-ни материалаш, мебель хьаяра эша материалаш я укхаза арахецараш. Уж нaxa чІоагІа къердаш я. Продукцех 37 процент яр сийлен пхисаборг тІалатташ я.

Сентябрь бетта рапорт деннад комбината коллективо пятилетка кхоачашъярах. хІаьта шу чакхдаллалца 9 миллион сом совгІа мах бола продукци кхы тІа арахеца аьнна дош а деннад.

Предприяте цехашка шерра яржай «Пятилетка чакхъяккхара хьинаро къахьегам. КПСС XXVI съезда — вахара доагІара накъагІоргдаІ» яхача девизагІа йола социалистически лакъ.

СУРТА ТІА: комбината аналитически лаборатори инженер В. Г. Кусенкова ше дІатІадаташ йолча отделочно-декоративни поливинилхлоридни пленкай керда образецаш хьахьокхаш йоал.

Н. АКИМОВЕН,
А. СЕМАХИНЕН сурт.

ТАСС фотохроника

Вай вахара хьисап

ХЬЕХАРХОЙ ДЕЗАЛ

Хьалимата дукха деза бал-ха болхача ший мехкарашца ара а яьнна, уж цхьан саьнга дІахьайза къайлабовл лаьца царна тІехьахьежаш латтилга. Дукха ха яц-кх пу уж школе деша укаш накъабаьха а. ХІаьз-м цар шоаш а ма хьехий бераш́та.

«Тиъаь итт шера цхьана даьхад-кх, дика даьха диле а, во даьха дале а. Вахара нийсденнад дика а во а. ГІадвугаш а халахетар хулаш а ханаш хиннай. Халонаш а хиннай», — иштта уйлаш йора из.

Цо а Нураддина а шоашта вахаре нийслуш мел хиннар цхьатарра дийцьад.

Деша бищ хиланзар Хьалимата ший хана. ТІом болча хана нийсделар уж деша ягІа езаш хиина цув шераш. Бакъда, ший бераш дийша хилар чІоагІа ловш яр из.

Болх беш воллаше а деша вахар Нураддин а. Цу хана юххьанцарчу классашка хьехаш вар из. Цо йистеяьккхар учета механизаце техникум. Цу хана цар юртарча бархІ шерарча школе математика хьехаш бола нах тоьнар. Хьеха воагІавалар хьо аьлар цунга. Раьза хилар Нураддин.

ДІаухар шераш. ХІара шера хІана дац аьнна бер тІахлетар цар дезала. Юххера а итт бер хьахилар цар. Вай мехка-эггара езагІйола цІи елар Хьалимата. Цох нанатурпал хилар.

Бераш доккха хулар. ЗІамига долча хина дешо балхах къехкаш дацар уж. МоллагІа шоашка дас е нанас бе аьнна болх бора, дезар дора. Иштта уж къахьегара тІера долаш хьалкхер, хетаргахьа. Нураддинн Хьалимати хадланза цхьацца хІама деш хиннабале а, нагахьа санна царех берo харцахьа хІама дича хьехар де, дика дар дича хоастаде ха кораеоагІаш хиннадаь хила мег. Лоацца аьтча, шоай бераштa хьехар де піаккха а дицалийтадац цар.

Йоккхагійолча йоІо Хадишата зІамига йолаш школера чуеначa тетрадашка хьехаш воаллача ший даьна тІа а хье, цунга цхьацца хиттараш деш ца хиина хилар дагадехa елакъежар Хьалимат. «Из малагІа цифра я?» «Из фуд?» — яхаш хиттараш дора цо даьга. Цхьаьза цифраш дІайоайора. Дукха дешa гІертар йиіиг. ХІаьта школе деша яхача-м цунгахьара мукъа а хилацар.

Раьза хулар Нураддин йоіиг иштта дешара тІера йолаш, ше хьехаш доза предмет цунна дезадена, дешара тІера йолаш, ше деаденна, из иштта кхетам йоаш.

ХІаьта шоллагІйола йоІиг Зина литература дукха дезаш хилар. Ший предметагІа доагІараш доацаш дукха дешар цо программагІа доаца книжкаш. ХІаьта хина дешаш а яр. Цо цІаккха а лькъацар кхоъ. Нураддин Хьалимати хІара денна хьожар бераша мишта деш. Тетрадаш тІен дневникаш тІен лаьцаш бІаргахІача гІадбохар.

Мишта дахар а ца хоаш дІадахар мехкарашa школе деначь хиина шераш. Хадишат Л. Н. Толстоя цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхаьалкхен университете деша яхар. Цул кІезгага тІехьагІа цига деша яхар Зина а. Ший шина йишас ялацача новкъа ялар Совдат а. Иштта дІадоладелар цар дешар.

ЗІамагІйола йижарий Хьаван Заремен цІагІа хьожаш ба, хІаьта Совдат делкъейита дав хІама кийдеш я. Хьалимат кІезиг-дукха эгІазъухар: «Аз фу дергда хІаьта? Со-м оаш геттара хъа а яь Іо ма хоаьлъйий, из ма де, пош ма де, яхаш Деррига оашош а деш».

«СалаІа хьайна, нана. Хьай безам бале цІагІа лелабеш бола тІорми тоабе. Из бений болх», — йоп делар нанна Совдата.

Мехкарий чуІеча цІагІа яьлар Хьалимат. ЗІамигача истола тІа хоза нийсдаь Іодехка дада тетрадаш учебникаш, «Гой хІанз» — уйла е эттар из, цхьацца хІамаш дагадехар.

Хадишати Зинан опытни педагогаш ба хІана. Йоккхагіьар СовгІапчарча № 8 йолча сайрийкарча школе хьехаш я Ший да а санна: физико-математически факультет а яьккха, математика хьехаш я из. Цига хьехаш ва цув да Нураддин а. Школе директора Бокова Тамаре аьлар царех лоацца: «Уж шоай хоттиге ба».

Зина № 19 йолча юкъерча школе дешара хьакъехьара завуч я. Цо а йистеяьккхай университет. Из ший болх дукха безаш, бераш дезаш саг я.

Микаьал В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе болх а беш, академика Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта институте дешаш ва.

Жабраьила йистеяьккхай кооперативни техникум. Советски Эскаре гІулакх даь цІаенначу тІехьагІа дена райпо болх беш ва из.

Исроалал Назранерча совхоз-техникуме дешаш ва. Цох ветеринар хургва.

ЗІамагІбараш школе дешаш ба Шоай йижарашта а санна, хьехархочун болх дукха беза Заремаеи Хьавайнен.

Атта дацар Нураддина Хьалиматаи итт бер хьалкхеде. Царна дукха хІама эш: хІама дуаде, баракъаш мачеши тІакхка, Іодувшаде, хьалгІоттаде, баракъаш дитта, кхыдараш. Шортта дар Хьалимата цІагІа де хІама. ХІаьта а «Ингушский» совхозе доакъар йола свеклаш кхееш хилар Хьалимат бераш оцна даьча.

Пачхаьалкхено хаддаза новкъостал дора бераш хьалкхедара — пособи телар. Из дика кхетаду Гандалоевгіар Нураддинен Хьалиматен. Цар барнал йоах партенен Советски правительстванен шоай йоакхо еш хиларах, бераш хьалкхедара меттел, царга дешийтара а новкъостал дарах. ДІаяхача замалахьа гІанахьа а гургдоацар сомагІа кхаьчед царга. ХІаьта иштта бола дезал цаІаш хинна Іац, дукха а ба вай мехка.

З. СОЛТУКИЕВА.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Къонача тІехьенна хетаду

ТІаккхуви йола тІехье идейно а нравственно а цІена йолаш хьалкхенра, тІайоагІача хана театральни искусство лоархІам лакхбар, театра халкъа образоване организацара, комсомольски пионерски организацешка 'бувзам чІоагІбар дукха РСФСР культуран просвещенеи Министерствашa, ВЛКСМ ЦК-с, Ерригроссийски театральни обществa укх шера корхІазлагІа хІара ноябрь бетта тІеххьарча кІира гІа чакхдоаккх «Театри бераш» яха Ерригроссийски КІира.

Укх шера из КІира чакхдоакхаргдa вай республикерча театраша: «Дикача гІулакхашца накъагІо КПСС XXVI съезда» яхача девизагІа. Официально цун ха: 24—30 ноябрь.

М. Ю. Лермонтова цІерагІча республиканcки эрсий драматически театро из кІира торжественно хьадела домма — 24-ча ноябре. Цу дийнахьа эггара зІамагІа долча бераштa гургья «Дерригача дуненга къайлагІа» яха спектакль. Лаккхерча классашкара дешархой цу дийнахьа хьожаргба шин бІаьн кхоаттъееш итт шу хьалха ваьхача итальянски драматурга Карло Голдоне язъьча «Венецианера шолбараш» яхача пьесах йолча спектаклага. Царел совгІа театро гойтаргья В. Ежова «Новцlолгий бийсаш», Г. Рабнина «Безама ерриг ха-наш...» А. Бокова «Юрски горизонтага» яха спектаклаш.

Нурадилов Ханпаший цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхаьалкхен театро из кІира дІадоладаьх тахан. Цу театро гойтаргья Р. Хакишева «Фьызгий дуней тІа» яха спектакль, шин дийнахьа мегIрхой хьожаш хургба «Хамидоа Абдулай кхоллам» яхача театральни сайрейта, «Театро — юрта» яхача концертага. «Фигарос сагйоалар е корзагІдаьнна ди» яхачо спектаклага.

«Чамодан чура цкек» яхача спектаклаца В. И. Ленина цІерагІча культура Дворце хьалхара спектакль гойташ дІадоладу Республикански тоежкий-театра из КІира. Цу театра гІалгІай трупа «Ай, да Мыпык!» яхача спектаклаца МагІалбика районерча берий культурни хьалкхоачашдеш хургья дІаяла цу кІирагІа.

Республикерча бераштa боккха эстетически саlоІам беш, театраша дар безам шаьрбеш, дІачІоагІбеш чакхдаргда из аргІанара театральни КІира.

А. БЕК.

Европа дошо медаль — Таллина

Города Гамбурга специальни фондо Таллина еннай Европа Дошо медаль. Из совгІат тел дунен халкъашта юкъерча жіре архитектурни тІехьалена довл деча доккхий гІулакхаш карагІдулара. Эстоне столицана из еннай 13 бІаьшере хьалъаь хиина Къаьна город кхом беш лелаярах.

Къаьна город — цо дІалоаш хІанзарча Таллина территорех цхьан процентал кІезигагІа моттиг. Укхаза хІапо а на талхаш дика латта го баьккха хьалъаьча чІоагІаленна юкъе нах чубаха цІенош, костелаш, ратуша, амбараш, говрашна кхестаю хьайра, аптека...

1966 шера еррига Къаьна город — 110 гектар — дІакхайкаяь пачхаьалкхено лоравеш йола зона а я аьнна. Цу хана хьагулйир зона чура 1500 цІенах йола архитектурно - исторически дагнеш. ЦІеношта, гІалашта, города пенашта инвентаризаци яь чакхъяьккхар.

Цу хана вІашагІъеллар культура памятникашта проектироване яра йола институт. Цо республикански реставрационни управленеца цхьана кулгалду реставраци яра балхашта.

Тахан къаьнарча Таллине 10 эзар саг вах. Укхаза я Эстонски ССР Министрий Совет, 37 республика министерстваш пачхаьалкхен комитеташ 22, Іилмай Академе Президиум, театраш, дукха тикаш, ресторанаш, погребокаш. Уж ерригаш а къаьнача цІеношка я — кердa яраш хьалъе цхьаннена а бокъо яц лораеш йолча зоне меттел гонахьарча моттигашка а.

Къаьнача Таллине хІара шера воагІа ах миллион советски бІаьь эзар кхыча мехкарен турист. Уж укхаза ух дийна йолаш латтача юкъерча бІаьшерений городага хьажа, цув готтачу улицашка гІолла тела, погребоке «Къаьна Таллин» яха тамашийна хоза чаа болча кофе пела мала.

Лео ВАЙНО,
АПН корреспондент.

Цо ший хьаштдар ду

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене жилищно - коммунальни управлене балхахоша дукха дувц шоай система пачхаьалкхенна ас деш хиларах, амма цІаккха а дагадохаш бац хІара домоуправлене а кхыча подразделенеи а балха цІанхаштта анализ е, дукхача нийрашна дувцича цу кулдовлача гІулакха бахьанаш гуча даха. Хоьш де, боахама балха цу тайпара анализ ца яро болх тоабе йиш ца хуийталга. Шеко яц, управлене кулгалхочоa А. А. Сычевна ков, гайна е ганза боахама доал чела хІайл лиьд Іа аьнно шийга хоаттаргдолга я пачхаьалкхенна зе дарагІа ше бехктокхаме оаяргволга а.

МалагІа никъ бе кулгалхочо болх тоабара лаьцар?

Лечкъа а ца деш дукхьал дІаьргда вай, цо лаьца никъ законаца тарлургбоацаш хилар: цо сагага хаьтта хІама а доацаш, шийггара 25 процент лакхбаьб квартирах боаха мах. Из де болалуш А. А. Сычевна а цуцна гонахьа хьунаарашта а хеташ дар, из никъ нийса а ба, анализаш са соа къахьега дераш а дац аьнна. Ихоачам ба дукхьал приказа кулг яздича, тІаккха гира мукъ Іобаргба. Иштта хилар а хилар, дукхача шерашка ше из дош нийса къовстадьд аьшр хеташ а из шийна карагІдаьнна хІама наха а пайда эца мегаргболаш дина гІулакх хеташ а вар управлене кулгалхо. Кхы миштa даркІа йиш яр! Балансе тІа шерагара шерага дукхагІа хулар ахчан доходаш. ХІаьта деррига, плана тІа болчул совгІа квартирах бахьача маьха чотах, нассе чудена ахча 127 эзар сом да. ТІаккха из-м шийна хеттар деладар, къахьестамхошкара ца доагІа, даха бокъо йоаца ахчаш дехар ма дий. Жилищно - коммунальни управленерча «деятелашта» дицденнад СССР Конституци, цу тІа кхайкаль граждани бокъонаш. Конституце 13-ча статья тІа дІаладаьда. СССР гражданий шоай доалехьен кІийле къахьстама доходаш а я. хІаьта уж пачхаьалкхено лорвеш а я аьнна.

Квартире вехаш йолa Дробышев чІоагІа оарцагІваьннавар управлене даь гІалат тоаде. Из цхьа заявлени яхьийта Іийнаваці тайп-тайпарча инстанцешка, цхьабакъда, законага дилача нийса дола цо дІадехараш теркалдеш саг вацар. Дош Заводской района прокурорага новкъост Морозовга кхаьчача хувцадала долаелар гІулакх, соцадир хардахьара хІамаш. 1980 шера 19 июне управлене начальника А. А. Сычева цІерагІа № 1320 йола протест яхьийтар цо. 2 июле цунна жоп дера, квартирии маьхал совгІа даьха 25 процента боарам доле ахча 1 июле дена ца доахаш соцадергда аьнна. Цхьабакъда, из де лаьрхІа доацаш, дош къоаста ца деш гаьна дакха даь хІама хиннад...

ЗаконагІа доацаш ше квартирех боаха сов мах ца боахиш соца а ца беш, Сычевa къахьегамхой депутатий Грозне городской Совета исполкомага дехар ду квартирах тела боагІача маьхал совгІа доаха 25 процент дІахо даха а дахийта шийга. Кхалха даьха ахча нийса даьхарг дархІа аьнна.

Сычевна хетачох законаш кхыча наха ладаь да цун гІулакх долаш а дац. Хетаргахьа, города Совета исполкомо дІахойтаргда Сычевна советски законаш телхаде йиш ца хилар, цо леладаьча гІуланхий бе боагІача бесса мах а бе.

Цхьаькха хІама а да. 1976 шера 26 июне горсовета исполкомо яьча № 310 йолча решене кІийлен тІа «Грознефтеоргсинтез» производственник объединене соцам бир гражданаш Соколова Дорого-Купляи Кирова цІерагІча поселкера Рижски улица тІара уж чубахача №№ 1, 12 йолча цІеношкара гостинице тайпарча цІагІа квартираш а евна дІачубохийтале ба аьнна. А. А. Сычева аьлар Соколовгеи Дорого-Купляген хІанзарчоа цхьаккха а вахара эша хьал а долацаш долча цІеношка дІачугІо аьнна. Вокаш раьза хилаьзар шоешта лерттІа квартираш ца елча шоеш бахача квартирашкара арабовла. Иштта гІулакх эттача жилищно-коммунальни управлени а цув кулгалхо Сычев а дохкарийла бар дош суде дІачудали. Из цо дацзар. Сычева уж Іехa я бах наха дехар Соколова а Дорого-Купля а цІенош, хІаьта дІайийщараша уж доха а даь дІадихьар. ТІехь ткоа а боацаш бисар шин дезал, цудухьа догІа малхахи кортош хьуладара мичахьа баха а цхьанахьа квартире чубаха а бийсар цар. Цу гІулакхо чІоагІа эгІазбигар уж шин дезал меттел Кирова поселке баха дукха нах а.

Района прокурорага кхаьчар гІулакх. 1980 шера 21 июле прокуроре Морозова № 1532 а йолаш бола соцам бахьийтар объединене начальника Г. А. Яценко цІерагІа. Цу тІа аьйналар А. А. Сычевна дисциплинерни бехк бо беза аьнна. Протест нийса лаьрхІар, нахаца харцо лелаяр бакъ хилар. Амма новкъоста Яценко шийна лоьчахь дерзадир из дош. 1980 шера 3 сентябре цо прокурора жоп дуи даьхийтача № 1—23—152 йолча кехата тІа аьннад: «шийна еина хиина указанеш кхоачашъеш новкъост Сычев кІезига тІехьийнкха хиннав». Вешта аьлча, дош кІаьдде а Сычев бехкина ванкха а гІертилга да из. Цудухьа Сычев бехктокхаме оаанзар, наьмарг кхы ца делахь а аьнна витар.

Сычевна гІулакхех газеташ тІа а цу управлене квартирашка бахача наха а массехказа дийцад, амма цунна деш хІама дац. ХІаьта а дог доахаш хургда вай, хІанз муъкагІа цо леладеча гІулакхий боагІа мах бергба аьнна.

С. Н. ЛЕВЧЕНКО,
КПСС ветеран.

Спорта хоамаш

КРОСС. Укх деношка чакхъяьлар гуйрийнаре кросс. Цига дакъа лоацаш вар 300 гаргга спортсмен. Из ях дІайолайир 12 километр аьна боадачар. Укхаза котало яьккхар «Трудерча» спорта мастера Солсанов Алибика (37,58 мин.). 8 километр бовдача хьалхара моттиг Аьлбика вешийга Іамархана га кхаьчар (25,45,8 мин.). Пхи километрагІа котаьлар «Урожаерa» В. Кармашышев (16,28 мин.). Кхоъ, шиъ, цаІ километр йолча дистанцешка — И. Морозов (9,24,4 мин., «Труд»), Н. Зарубин (6,08 мин., «Труд»), спорта мастер А. Ахмадов (2,42,6 мин., «Урожай»).

Кхалйоха юкъе кхоъ, ший километр гаьна бовдача хьалхле яьккхар «Трудовые резервы» яхача ДСО вихалаша: Т. Стародубцевас (12,41 мин.), М. Баталовас (7,34,5 мин.). 1600 метр — Л. Вочаповас (6,14 мин., «Буревестник»). 1000, 500 метр — СССР вІашагІтехача команда довкъошхоyo спорта мастера Л. Туйнниковас (3,19,6 мин.), Н. Ужновас (1,32 мин.). Уж шинкха а «Трудовые резервы» ДСО-ра ба.

Командни зачетах хьалхара моттиг «Трудо» яьккхар, шоллагІъяр — «Буревестнико», кхоалагІъяр — «Спартако».

ШТАНГА. Штангах йола РСФСР чемпионат хилар Омске. БІаь килограммьга кхачалча доаза долча штангисташтa юкъе чемпиона цІи яьккхар Сайдулаева Адама. Двоеборьях цо айийр 395 килограмм доаз дола штанга. Катехa — 175 кг, хьалъурагІа тетта — 220 кг.

М. МАТИЕВ.

Укх тІеххьарча массехк шера беркате бувзам эттаб Къулбаседа-ХІирийн Нохч-ГІалгІайи АССР-ий театраштен драматургаштен юкъе. ХІирий театро оттаьй вай драматургий цхьаццайола произведенеш. Нурадилов Ханпаший цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхаьалкхен театро а оттаьй хІирий авторий массехк пьеса.

Хугаева Георге «Гагуца, Бабуца, Данел и Дарданел» яхача пьесах премьера хилар укх деношка Нурадилов Ханпаши цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхаьалкхен театре.

Хугаева кхолламе шерра яьржа я, боккхийча наьха тема. Цу темах я ер пьеса а. Цо дувц цхьан бисача боккхийча наха лаьца, цар вахарах, вазалех. Укх вІашагІкхетаре вайна дова цар леладаьр, царна дайнар, шоайла цар бола бокхха безам, кхыйола вахарца дукзаденна дола гІулакхаш.

Гагуца роль ловзаю Нохч-ГІалгІай АССР халкъа артиста Давлетмирзаев Муталипа, Бабуца яр — РСФСР заслуженни артистко Алиева Тамарас. Данел — Джабраилов ІадлоагІап, Дарданел — Джандаров Мувса, Инал — Тухашев Хьамзат.

Спектакль оттаьй Ташкентера театральни институт чаккъяьккхача режиссера Хачукаев СаІида. Музыка язъяьй Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни деятела Шахбулатов Іадиана. Спектакль кийчъяьй художника Гаджиева Светланас.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара-аьттехьа) Гагуца — М. Давлетмирзаев, Дарданел — М. Джандаров, Данел — А. Джабраилов.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

22 ноябрь

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 19.00. ГОЭЛРО яхача ленински плана 60 шу дизара хетаь «Грозэнерго» яхача объединено чакхйоаккхаш йола кагирхой салаІара сайре.

Пролетбета цІерагІа культура ЦІа. 16.00. «Дена комсомольски кІали» яха пионерайтен дешархоштен хетаь тематически сайре.

23 ноябрь

Химиков культура Дворец. 12.00. «Парте сийх доах оаха илдеш» яхача девизагІа КПСС XXVI съезда хетадь госучреждений бувзамеи, юрта боахамен къахьегама коллективаша чакхдоаккха художественни самодеятельностий хьажар. 18.00. «Съездагара съездага» яха кинопанорама.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 11.00. Болх беш я киноискусства халкъа университет. «Доаьал дехьара берий мультфильмаш» яхача темах йола лекци. 19.00. Заводской районерча къонача къахьегамхой салаІара сайре.

«Оргтехника» объединене культура ЦІа. 10.00. Болх беш я берий хоровой студи. 11.00. Гойтаргда «Бабушкин внук» яха фильм. 19.00. Вокально - инструментальни ансамбла концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйренара гимнастика.
9.15 — «АБВГДейка».
9.45 — «Рафферти». Телевизионни художественни фильм, 3 сери.
11.05 — «Шоана, завй-малой!».
11.35 — «Дунен халкъий халнаш».
12.05 — «Спортлото» 47-гІа тирам.
13.00 — «Дова товараш — дукха гІа».
13.50 — «Вай адрес — Советски Союз».
13.15 — «Месяничка». Телевизионни клуб.
14.30 — Керлахьараш.
14.45 — А. Блок ваь 100-шу дизарга. «А. Блок. «Шийтта» яхача фильм-концерта премьера.
15.15 — Берашта. «Аьшка тІо». Телевизионни художественни фильм.
15.45 — «Кара-Караев. Музыка. Театр. Кино».
16.50 — «БІаргагушлар — тешахаладар».
17.50 — Политически обозревателя Ю. А. Летунова беседа.
18.30 — Мультфильмий программа.
18.45 — «Правда» газета политически обозревателя Ю. А. Жукова дунен халкъашта юкъерча хьалах йола беседа.
19.30 — Спортивни программа. Футболах йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Черноморец» (Одесса). 2 тайм. ЦСКА — «Динамо» (Киев). 2 тайм.
21.00 — «Ха».
21.45 — Оперетта сайре.
22.35 — Художественни гимнастиках йола Интервидене кубок. Софиера передача. Йистошта — кердахьараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Документальни фильмий программа.
8.45 — «Шахматни школа».
9.15 — Туркменски ССР халкъа хапара Пачхаьалкхен заслуженни ансамбла концерт.
9.45 — «Эрсий мотт».
10.15 — «Іуйренна почта». Музыкальни программа.
10.45 — «Іилман вахар». Грузински ССР Іилмай Академи.
11.40 — «Вай беш».
12.10 — «Кинопанорама клуб».
13.10 — ДІалоаш РСФСР заслуженни артистка И. Бржевскаяс.
13.20 — «Теремок».
13.35 — Мультфильм.
14.10 — «Дешархо» (гІалгІай меттала).
14.40 — «Язаарчо, агенг, хьехархо» (нохчий меттала).
15.30 — Т. Уильямс. «Къонала мерза ваь йола шелтазар». М. Горький цІерагІча СССР Московски Художественни академически театра спектакль.
16.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Минск) — «Динамо» (Тбилиси).
18.50 — КПСС XXVI съезда накъвалаш. «Шалинский» совхоза къахьегамхой болча.
19.20 — Киножурнал.
19.30 — «Довзачара дІалаьддар да вай...». Іилман популярни фильм.
19.40 — «Лазар е ше лаваь».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Сайре дико чийла шун!». Музыкальни программа (нохчий меттала).
21.00 — Документальни фильмий программа.
21.40 — «Цхьан классе бакгІараш». Телевизионни художественни фильм. 1—2 сереш.

23 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядка е хІамотта!».
9.15 — «Халкъа чуамаш».
9.30 — «Гургал бетта сахьат».
10.00 — «ГІулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Могашал». Іилмай-популярни программа.
11.45 — «Іуйренара почта» — музыкальни программа.
12.15 — «Іилман техникен». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьата».
13.30 — «Музыкальни киоск».
13.35 — «Бонивура десь». Телевизионни дукхачча серей художественни фильм. 2 сери.
15.00 — Хоккейх йола СССР чемпионат «Спартак» — «Динамо» (Рига).
16.45 — «Кинобахьбара клуб».
17.45 — «Балерина цемаг тІа из». Мультфильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъара панорама».
18.45 — «Шун вахьатий дахарца». Музыкальни программа.
19.25 — «Белана гонахьа». Останкино концертни студере сакъерламе сайре.
21.00 — «Ха».
21.35 — Спортивни программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Документальни фильм.
8.30 — «Вай адрес Советски Союз».
9.00 — «Буратино выставка».
9.30 — Станиц. Концерт.
9.55 — «Хьайбай дунен тІа».
10.55 — «ДІалоаш Гиля Чачава». Фильм-концерт.
11.40 — «Телестадион».
12.10 — «Кинопанорама».
13.40 — «Фу? Миха? Маца?». Телевизионни викторина.
14.40 — «Шоана, хай-малой!».
15.10 — Эстрадни программа.
16.30 — «ДІа-хьа лелача хьерамазе хилийтара».
17.30 — «Къонал» яхача хореографически ансамбла концерт.
17.45 — «Болхлой общежите». Телевизионни документальни фильм.
18.00 — «Котало кхаьчайна». Тіем тІа хиннача доттагІий клуб.
19.15 — Ретбех йола Европа чемпионат. Румыние сборни — Франце сборни. Румынера передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Хи гІарча поло йола СССР чемпионат ВМФ ЦСК — «Динамо» (Москва).
20.45 — «ГІишлошйелах архитектурей». Киножурнал.
20.55 — Московски пачхьалкхен академически симфонически оркестра концерт.
21.40 — «Кхаъ миллионах йола процесс». Художественни фильм.

РАДИО

22 НОЯБРЬ

6.40 — «Гамарча ма мотта» Зарисовка (нохчий меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Хьона, Даьна, сатечун дог» (эрсий меттала).
10.15 — «Халкъ делаькъа» (нохчий меттала).
10.35 — Хоамаш.
11.00 — «Съездагара съездага Нохч - ГІалгІайчен музыкальни культура» яхача цикланара передача (эрсий меттала).
11.40 — «Шун кинижкай тархе тІа» (гІалгІай меттала).
12.30 — «Сатирически талгІе тІа» (эрсий меттала).
16.00 — «Ханаза Іуйре». Радиожурнал (эрсий меттала).
17.15 — «Къона талпчташ» яхача циклера аргІанара передача (нохчий меттала).

23 НОЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Шоана дукха леза музыка (эрсий меттала).
11.15 — КІиралден музыкальни программа (эрсий меттала).
15.15 — Хоамаш.
16.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
16.30 — «Дешархой глобус». Радиовыпуск (эрсий меттала).
18.00 — «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
18.30 — «Аьаралшв доттагІал дахчарна». Концерт (гІалгІай меттала).

Хоаттам

Тахан республике гІоллен Грознен морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгІо доагІа а делхаш, дохк доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 2—7, Грозне 4—6 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, кхоана догІа а делхаш, дохк а доаллаш, тайптайпарча оагІонашкахьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана —3 +2, дийнахьа +7 +12 градус йовлаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-06; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадуьл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00355 «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5457.